

Bilag til DAS

15. november

2017

Indhold

Bilag til dagsordenpunkt 3: Forslag om iværksættelse af initiativer på undervisningsvisningsområdet for børn med høretab

Bilag 1: Indsatser og perspektiver for undervisning af børn med høretab i Nordjylland. Side 3

Bilag til punkt 4: Proces og organisering for udmøntning af Nordjysk Socialaftale

Bilag 2: Forslag til skabelon til kommissorier for arbejdsgrupper i regi af Nordjysk Socialaftale Side 18

Bilag til punkt 5: Udmøntning af Nordjysk Socialaftale

Bilag 3: Nordjysk Socialaftale 2018-2019 Side 20

Bilag til punkt 6: Brev til KL vedr. de lovgivningsmæssige rammer for Socialtilsynet

Bilag 4: Udkast til brev til KL Side 34

Bilag til punkt 7: Samarbejdsaftale med region midt vedr. borgere med spiseforstyrrelser

Bilag 5: Samarbejdsaftale mellem DAS og DASSOS vedr. borgere med spiseforstyrrelser Side 38

Bilag til punkt 9: Årshjul for DAS og samarbejdet omkring Nordjysk Socialaftale

Bilag 6: Årshjul for Rammeaftalen 2018 Side 47

Bilag til punkt 10: Orientering om brev til samarbejdsfora

Bilag 7: Brev til samarbejdsfora Side 48

Bilag til punkt 11: Orientering om brev fra kommunerne i Midtjylland til KL vedr. almenboligloven

Bilag 8: Henvendelse fra DASSOS Midtjylland til KL Side 50

Bilag 9: Svar fra KL til DASSOS Midtjylland Side 52

Bilag til punkt 15: Orientering om NOPII projektet

Bilag 10: NOPII afslutningsrapport Side 55

BILAG 1 - INDSATSER OG PERSPEKTIVER FOR UNDERVISNING AF BØRN MED HØRETAB I NORDJYLLAND

Indholdsfortegnelse

1	Indledning	3
2	Opsummering af forslag til initiativer på undervisningsområdet for børn med høretab	3
3	Udfordringer på undervisningsområdet på CDH i Nordjylland	5
4	Undervisningsafdelingens målgruppe og rammer for indsatsen	6
4.1	Undervisningsafdelingens målgruppe	6
4.2	Rammer for undervisning af døve børn samt børn med hørenedsættelser på CDH	6
5	Dialogmøder med kommunerne i Nordjylland	8
5.1	Ydelser på børneområdet	8
5.2	Takst	9
5.3	Ønsker til fremtidigt samarbejde	9
6	Forslag til udviklingsindsatser på undervisningsområdet	10
6.1	Tilpasning af takst- og ydelsesindhold i Undervisningsafdelingen for børn	10
6.2	Udsending af oplysninger til kommunerne	11
6.3	Decentral undervisningsindsats i form af rejsehold	11
6.4	Fjernundervisning gennem Skype for business	12
6.5	Løbende dialog mellem CDH og kommunerne	12
7	Bilagsoversigt	13
7.1	Bilag 1 - Rammer for undervisning ved "Rejsehold" fra CDH	13
7.2	Bilag 2 - Rammer for fjernundervisning via Skype for business	14

1 Indledning

Center for Døvblindhed og Høretab (CDH) har over de senere år oplevet en væsentlig nedgang i antallet af børn med høretab og yderligere funktionsnedsættelser, der anvender CDH's undervisningsafdeling.

Yderligere nedgang i efterspørgslen vil medføre, at undervisningsafdelingen på høretabsområdet nærmer sig grænsen for faglig og økonomisk bæredygtighed, hvorefter der er risiko for, at ydelsen bortfalder.

CDH har derfor været i dialog med flere af de nordjyske kommuner for at afdække, om der er interesse for fremadrettet at benytte CDH's ydelser på undervisningsområdet samt undersøge, om der er behov for at tilpasse ydelsesindholdet for børn med høretab.

På baggrund af dialogen har CDH udarbejdet dette oplæg, der bl.a. rummer forslag til nye initiativer på området.

2 Opsummering af forslag til initiativer på undervisningsområdet for børn med høretab

Som det fremgår af afsnit 5 nedenfor har CDH - med afsæt i dialogen med kommunerne - udarbejdet en række forslag til udviklingsindsatser i relation til undervisningen af børn med høretab på CDH. Disse er kort opsummeret nedenfor.

CDH foreslår, at:

- A. *CDH tilbyder en ny ydelse i form af et rejsehold af undervisere, som kan bistå med undervisning af målgruppen lokalt i de enkelte kommuner. Rejseholdet kan anvendes af praksisfeltet og specialskolerne i kommunerne (se afsnit 6.3 og bilag 1).*
  - *CDH udarbejder en pjece om indhold og muligheder for anvendelse af rejseholdet. Pjecen kan herefter udsendes til praksisfeltet og specialskolerne i kommunerne.*
    - Formålet med den nye ydelse er at skabe grundlag for nye samarbejdsformer mellem kommunerne og CDH. Med rejseholdet får kommunerne mulighed for at anvende CDH's ydelser på fleksible vilkår, hvor lærere fra CDH kan byde ind som lærer nr. to i den allerede planlagte undervisning i den lokale skole.

Undervisningen kan bibringe elever udvidede kompetencer indenfor visuel kommunikation, herunder anvendelse og opbygning af visuel støtte i hverdagen, kendskab til og eventuel mestring af de nyeste tegn, der anvendes i tegnsprog og tegn-til-tale.

Ligeledes vil den lokale lærer få viden om, hvordan visuel støtte i hverdagen kan fremme faglig indlæring for børn med dette behov samt tilegne sig redskaber til dette.

B. CDH tilbyder en ny ydelse i form af fjernundervisning, der giver kommunerne mulighed for at anvende fjernundervisning til elever med høretab gennem Skype for Business (se afsnit 6.4 og bilag 2):

- Formålet med den nye ydelse er at skabe grundlag for nye samarbejdsformer mellem kommunerne og CDH. Med fjernundervisningen får kommunerne mulighed for at anvende CDH's ydelser på fleksible vilkår, hvor undervisningsindsatsen leveres til børn lokalt i den enkelte kommune.

Undervisningen vil rette sig mod visuel kommunikation og/eller faglig undervisning på tegnsprog eller tegnstøttet kommunikation til gavn for elever, der er enkeltintegreret på lokale skoler.

Undervisningen vil bibringe eleverne udvidede kompetencer indenfor visuel kommunikation, herunder de nyeste tegn, der anvendes i tegnsprog og tegn-til-tale. Dette kan bl.a. bibringe eleverne kompetencer, der giver dem mulighed for sociale kontakter med andre elever inden for samme målgruppe - uanset fysisk placering - gennem kontakt via visuelle medieflader.

C. CDH udsender oplysninger til kommunerne om:

- *Opsummering på tilbagemeldingerne fra dialogmøderne (se afsnit 5).*
- *Nye ydelsesbeskrivelser om undervisningsindsatsen for børn med høretab på CDH (se afsnit 6.1).*
- *Undervisningsafdelingens faglige profil, herunder oplysninger om CDH's tilrettelæggelse af ydelserne og de metoder, der anvendes i det pædagogiske arbejde på Undervisningsafdelingen (se afsnit 6.2).*
- *Eksempler på undervisningsforløb, der er blevet gennemført på CDH's undervisningstilbud, med eksempler på undervisningsindsatsens effekt (se afsnit 6.2)*

- Formålet med udsending af oplysningerne er at informere kommunerne om de nye ydelsesbeskrivelser og CDH's tilrettelæggelse af ydelserne, sådan at kommunerne har de nyeste informationer om CDH's ydelser og målgrupper på undervisningsområdet.

D. CDH inviterer de enkelte kommuner til dialogmøder hvert andet år med henblik på afklaring af behovet for tilpasning af ydelsesindhold og indsatser på undervisningsområdet m.m. (se afsnit 6.5)

- Formålet med dialogmøderne er at skabe en platform for løbende dialog mellem CDH og kommunerne om kommunernes og brugernes behov for ydelsesindhold og nye løsninger på undervisningsområdet.

Indholdet af forslagene uddybes nærmere i afsnit 5 og 6 nedenfor.

3 Udfordringer på undervisningsområdet på CDH i Nordjylland

Der har været en nedgang på CDH i antallet af børn med høretab, der anvender de specialiserede undervisningstilbud. Da der fortsat er udsigt til nedgang i efterspørgslen i 2018 og 2019, forventer CDH forventer en nedjustering af pladsantallet i Undervisningsafdelingen for:

- børn med høretab med yderligere funktionsnedsættelser; fra 6 pladser i 2017 til 5 pladser i 2019
- børn med høretab uden yderligere funktionsnedsættelser; fra 3 pladser i 2017 til 0 pladser i 2019

Efter tilpasningen i 2019 vil Undervisningsafdelingen for børn befinde sig på grænsen af faglig og økonomisk bæredygtighed.

Af hensyn til målgruppernes behov er det væsentligt, at der også på længere sigt bevares en indsats med undervisning i folkeskolens fag for målgrupperne. Region Nordjylland har derfor i *indberetningen af kapacitet og belægning på lands- og landsdelsdækkende tilbud for 2016* anbefalet, at der er national bevågenhed på, hvordan der på længere sigt bevares en kapacitet med undervisning i folkeskolens fag for målgrupperne på høretabs- og døvblindeområdet. For børn med høretab bør kapaciteten leve op til målsætningerne i den faglige forløbsbeskrivelse for indsatsen med rehabilitering og undervisning af børn og unge med tidligt konstateret høretab i alderen 0-18 år.

For børn med høretab uden yderligere funktionsnedsættelser forventes der ikke at være efterspørgsel efter ydelsen med undervisning efter juni 2019.

CDH's landsdelsdækkende undervisningstilbud til børn og unge med høretab leveres efter folkeskolelovens § 20, stk. 3. Tilbuddet leveres til kommunerne i Nordjylland samt Favrskov Kommune, Norddjurs Kommune, Randers Kommune, Skive Kommune, Syddjurs Kommune og Viborg Kommune.

4 Undervisningsafdelingens målgruppe og rammer for indsatsen

4.1 Undervisningsafdelingens målgruppe

Undervisningsafdelingens målgruppe omfatter børn med tidligt konstateret høretab samt børn med høretab og yderligere funktionsnedsættelser. Målgruppen og definitionen af høretabet er nærmere beskrevet i Socialstyrelsens forløbsbeskrivelse om rehabilitering og undervisning af børn og unge med tidligt konstateret høretab fra 0 til 18 år. Heraf fremgår der bl.a. følgende om høretabet:

- Høretab forstås i forløbsbeskrivelsen i forhold til funktionsevne og ikke diagnose. Det vil sige, at børn og unge er inkluderet i målgruppen, hvis høretabet medfører sprog- og kommunikationssværligheder med betydelige konsekvenser for aktivitet og deltagelse.
- Høretabet betegnes som tidligt, når det er medfødt eller opstået, inden barnets grundlæggende sproglige kompetencer er på plads. Der er tale om en målgruppe, som er meget lille, og hvor der lokalt er et begrænset grundlag for at opbygge højt specialiseret viden. Samtidig er der tale om en målgruppe, hvor der både kan optræde en særlig sværhedsgrad i den enkelte funktionsnedsættelse eller en flerhed af funktionsnedsættelser, som kræver faglig specialviden, herunder tværfaglig viden.

En tidlig behandling af høretabet har stor betydning for barnets sproglige og psykosociale udvikling. Behandlingen vil almindeligvis være tildeling af individuelt tilpassede høreapparater, mens de sværere høretab kræver en såkaldt cochlear implant (CI) behandling, der omfatter indoperation af elektroder i øresneglen.

En høreapparat- eller CI-behandling indebærer en efterfølgende rehabilitering, som bl.a. omfatter auditiv, sproglig og kommunikativ stimulering af barnet i et forløb, hvor barnets nærmeste voksne, såvel forældre som professionelle, spiller en vigtig rolle.

4.2 Rammer for undervisning af døve børn samt børn med hørenedsættelser på CDH

Nogle børn med høretab profiterer ikke tilstrækkeligt af høreapparat eller Cochlear Implant og har derfor brug for visuel støtte i kommunikationen. Dette kræver et særligt undervisningsmiljø, hvor der er faglige kompetencer inden for viden om forskellige former for høretab, viden om tekniske hjælpemidler (høreapparater, Cochlear Implant samt forskellige FM-systemer mm.), kompetencer inden for tegnsprog og/eller tegnstøttet kommunikation, viden om sprogudvikling samt viden om de psykosociale følger af at leve med et høretab.

For at tilbyde denne elevgruppe de optimale læringsbetingelser er det afgørende, at undervisningen finder sted i et sprogligt miljø med tegnsprog og tegnstøttet kommunikation som de bærende elementer - i vekselvirkning med talt dansk til de børn, der har en brugbar hørerest. Derfor kræver undervisning til denne målgruppe gode akustiske forhold, ligesom gode lysforhold er nødvendige. Det er vigtigt, at personalet er opmærksom på visuel støj samt på andet støj, der kan forstyrre indlæringen.

Undervisning på små hold er en fordel, da børnene selv med tekniske hjælpemidler ofte vil have udfordringer med at retningsbestemme lyd, og derfor har behov for ekstra tid til at finde ud af, hvor tale og andre lyde i rummet kommer fra.

Alle personaler omkring børnene skal kunne anvende tekniske hjælpemidler såsom fm-systemer og mikrofoner. Undervisningsmaterialerne til målgruppen skal udvælges, så de understøtter den visuelle tilgang til læringsprocessen.

For at understøtte børnenes personlige og sociale udvikling skal personalet have viden om, hvordan en hørenedsættelse påvirker den psykosociale udvikling hos børn og unge, og hvilke tegn man som professionel skal kigge efter for at forebygge psykiske problemstillinger hos gruppen.

For døve børn gælder det, at sprogudviklingen er afhængig af tegnsprog på højt niveau, dvs. at barnet færdes i et decideret tegnsprogligt miljø, da sprogudviklingen ikke kan understøttes af noget auditivt.

5 Dialogmøder med kommunerne i Nordjylland

CDH har været i dialog med flere af de nordjyske kommuner med henblik på at afdække, om der er interesse for fremadrettet at benytte CDH's ydelser på undervisningsområdet samt undersøge, om der er behov for tilpasninger af ydelsesindholdet for børn med høretab.

Følgende kommuner har medvirket på dialogmøderne: Aalborg, Thisted, Brønderslev, Hjørring, Frederikshavn, Mariagerfjord, Jammerbugt og Morsø Kommuner.

Nedenfor opsummeres de temaer og hovedsignaler, som kommunerne har givet udtryk for under dialogmøderne. Hvor andet ikke fremgår, er de nævnte ønsker og anskuelser gennemgående udsagn fra dialogmøderne.

5.1 Ydelser på børneområdet

Under dialogmøderne har kommunerne givet udtryk for følgende:

- Alle kommuner vil gerne bibeholde undervisningstilbuddet til målgruppen på CDH, så det er muligt at visitere til det, hvis behovet opstår.
- En kommune vil gerne høre mere om, "hvad der definerer CDH som højt specialiseret tilbud, og hvad CDH derfor kan levere".
- Flere af de nordjyske kommuner anvender allerede i dag Undervisningstilbuddet for børn med høretab på CDH.
- Flere kommuner vil gerne høre mere om, hvad CDH kan tilbyde af muligheder for ekstern tegnsprogsundervisning for forældre og børn.
- Flere kommuner vil gerne høre mere om, hvilke opgaver CDH kan løse gennem en decentral undervisningsindsats, eksempelvis gennem tilbud om undervisning lokalt i de enkelte kommuner, hvor børn i målgruppen kan samles enkelte dage/uger til specialundervisning bl.a. i tegnsprog og visuel kommunikation.
- Flere kommuner vil eventuelt gerne anvende CDH's ydelser ift. afklaringsforløb samt udredning, rådgivning og vejledning.
- Samtlige kommuner udtrykte stor tilfredshed med skolerådgivningens arbejde og den hjælp og vejledning de lokale skoler og tale-hørekonsulenter får dér.
- Kendte børn i målgruppen ses velintegreret i kommunale tilbud - der er på nuværende tidspunkt kun et fåtal af børn i kommunernes skoletilbud, som har behov for et eksternt skoletilbud på CDH.
- Flere kommuner giver udtryk for, at de i videst mulige omfang ønsker at varetage ydelser i eget regi.
- Kommunerne anerkender CDH' særlige ekspertise i forhold til bl.a. tegnsprogmiljø og komplicerede undervisningsopgaver for børn med høretab og yderligere funktionsnedsættelser.
- Kommunerne ønsker inklusion af elever med særlige behov i egne specialklasser ud fra et pædagogisk perspektiv.

- Tilbagemeldingen fra flere kommuner er, at de kan varetage den nødvendige indsats for børn med høretab, herunder også børn med høretab og yderligere funktionsnedsættelser.

5.2 Takst

Under dialogmøderne gav kommunerne udtryk for følgende om takstens betydning for valg af ydelser:

- To kommuner angav, at taksten ikke har haft betydning for valg af ydelse, men at det er barnets behov og undervisningsindsatsen, der har betydning for valg af tilbud.
- Øvrige kommuner angiver, at taksten er for høj.
- Én kommune foreslår at indføre grundtakst og mulighed for tilkøb af tilvalgsydelser.

5.3 Ønsker til fremtidigt samarbejde

Under dialogmøderne gav flere kommuner udtryk for ønsker om fremtidigt samarbejde om:

- Eventuelt pilotprojekt angående skypeundervisning med visuel støtte fra CDH (se også bilag 1)
- Faglig sparring
- Opkvalificering – kurser til lokale lærere og pædagoger, f.eks. tegnsprogskurser
- Decentral undervisningsindsats – eventuelt hvor CDH sender en lærer ud på en lokal skole til en lokal undervisningsindsats, og i form af eventuel tolærerordninger med en lærer fra CDH, der samarbejder med en lærer på den lokale skole.

CDH foreslår, at der udsendes en opsummering på tilbagemeldingerne fra dialogmøderne til kommunerne i Nordjylland.

6 Forslag til udviklingsindsatser på undervisningsområdet

Med afsæt i dialogen med kommunerne har CDH udarbejdet en række forslag til udviklingsindsatser i relation til undervisningen af børn med høretab på CDH. Disse er beskrevet nedenfor.

6.1 Tilpasning af takst- og ydelsesindhold i Undervisningsafdelingen for børn

På dialogmøderne har flere kommuner angivet, at taksten for undervisningsindsatsen er for høj. Derudover foreslår én kommune at indføre en grundtakst og mulighed for tilkøb af tilvalgsydelse.

CDH har derfor igangsat udvikling af nyt takst- og ydelsesindhold. Samtidigt er CDH i gang med en revidering af ydelsesbeskrivelserne på undervisningsområdet, som har medført følgende ændringer:

- Tilpasning af normering
- Forældre-/pårørendeundervisning ændres fra at være en del af ydelsen til at være et tilkøb
- Ledsagelse af elever til ekstern behandling er ikke længere en del af ydelsen
- Ændrede rammer for samarbejdet mellem undervisningsområdet og behandlingsområdet (eksempelvis samarbejde med fysio- og ergoterapeuter)

Flere af tilpasningerne er bl.a. sket efter dialog med kommunerne og de behov, som kommunerne har udmeldt for indsatsen.

Af de reviderede ydelsesbeskrivelser vil det fremgå, hvad der konkret er indeholdt i undervisningstilbuddet, ligesom ydelsesbeskrivelserne præciserer, hvilke metoder og tilgange der anvendes i undervisningen på CDH.

De nye ydelsesbeskrivelser forventes klar den 1. november 2017.

Der vil fremover være to undervisningsydelser, som afhænger af barnets støttebehov, og dermed to forskellige takster:

- Ydelse 1 for børn med høretab og mindre støttebehov
- Ydelse 2 for børn med høretab og yderligere funktionsnedsættelser og stort støttebehov.

Der er mulighed for tilkøb af tillægsydelser til begge ydelser.

Fastsættelsen af ydelsen for børn med høretab vil ske efter dialog med den enkelte kommune og individuel vurdering af barnets behov. Med dette opnår kommunerne en øget fleksibilitet i forhold til pris og indhold for ydelserne på undervisningsområdet.

Tilpasningen af ydelsesindholdet for børn med høretab forventes at medføre en reduktion i taksten, sådan at kommunerne årligt opnår en besparelse på ca. 25.000 kr. Takstreduktionen kan opnås ved at indføre en ny struktur på skoledagen, ændret normering samt tilpasning af service fra behandlingsområdet.

CDH er åben for nye løsninger og vil gerne tilpasse ydelsernes indhold og omfang efter kommunernes og brugernes behov. Derfor må kommunerne meget gerne løbende kontakte CDH i forhold til afklaring af muligheder og indhold i ydelserne på undervisningsområdet for børn.

CDH vil derudover gerne løbende deltage på dialogmøder i de enkelte kommuner, hvor der kan være en dialog om kommunernes og brugernes behov for ydelsesindhold og nye løsninger (se også afsnit 6.5).

CDH foreslår, at de nye ydelsesbeskrivelser om undervisningsindsatsen for børn med høretab udsendes som orientering til de enkelte kommuner.

6.2 Udsending af oplysninger til kommunerne

Flere kommuner har under dialogmøderne efterspurgt materiale og orientering om, hvad der definerer CDH som højt specialiseret tilbud, og hvad CDH kan levere til målgruppen. CDH er derfor gået i gang med at udarbejde en faglig profil for området, som skal tydeliggøre den pædagogiske tilgang, der danner grundlag for indsatsen på CDH's undervisningsområde.

Gennem den faglige profil kan samarbejdspartnere og interessenter, eksempelvis kommuner og forældre, hurtigt danne sig et overblik over Undervisningsafdelingens faglige ståsted og værdigrundlag, hvorfra ydelserne tilrettelægges. Derudover kan man få viden om den didaktiske og pædagogiske retning undervisningen hviler på, herunder hvilke validerede og anerkendte metoder og tilgange, der arbejdes med.

Den faglige profil kan tilgås på CDH's hjemmeside den 1. november 2017.

CDH foreslår, at der udsendes oplysninger til kommunerne, om

- *Undervisningsafdelingens faglige profil med oplysninger om CDH's tilrettelæggelse af ydelserne og de metoder, der anvendes i det pædagogiske arbejde på Undervisningsafdelingen.*
- *Eksempler på undervisningsforløb, der er blevet gennemført på CDH's undervisningstilbud, med eksempler på undervisningsindsatsens effekt.*

6.3 Decentral undervisningsindsats i form af rejsehold

Der er en øget tendens til, at børn med høretab benytter det lokale skolemiljø i kommunerne. Nogle børn er integreret i kommunernes specialklasser og nogle er enkeltintegreret i folkeskolens almindelige klasserække.

CDH vil gerne medvirke til at skabe nye samarbejdsformer med kommunerne og afprøve nye metoder for undervisning. CDH foreslår derfor et tilbud om undervisning lokalt i de enkelte kommuner, hvor børn i målgruppen kan samles enkelte dage/uger til specialundervisning bl.a. i tegnsprog og visuel kommunikation.

Dette kan ske gennem en decentral undervisningsindsats for børn med høretab, hvor lærere fra CDH deltager i en to-lærer-undervisning i lokale skoler for elever, der vil profitere af visuel kommunikation i undervisningen. Et såkaldt "Rejsehold".

Lærere fra CDH vil kunne byde ind som lærer nr. to i den allerede planlagte undervisning i lokale skoler. En lærer fra CDH, der indgår i en tolærer-ordning på en lokal skole, vil indgå i undervisningsopgaven på lige fod med den lokale lærer, herunder også i forberedelsesopgaven samt i forældresamarbejdet angående de elever, for hvem indsatsen har særligt formål.

Undervisningen vil bibringe eleverne udvidede kompetencer indenfor visuel kommunikation, herunder anvendelse og opbygning af visuel støtte i hverdagen, kendskab til og eventuel mestring af de nyeste tegn, der anvendes i tegnsprog og tegn-til-tale. Ligeledes vil den lokale lærer få viden om, hvordan visuel støtte i hverdagen kan fremme faglig indlæring for børn med dette behov, samt tilegne sig redskaber til dette (se bilag 1 for en nærmere beskrivelse).

CDH foreslår, at:

- *CDH tilbyder en ny ydelse i form af et rejsehold af undervisere, som kan bistå med undervisning af målgruppen lokalt i de enkelte kommuner. Rejseholdet kan herefter anvendes af praksisfeltet og specialskolerne i kommunerne.*
- *CDH som led oprettelsen af den nye ydelse udarbejder en pjece om indhold og muligheder for anvendelse af rejseholdet. Pjecen kan herefter udsendes til praksisfeltet og specialskolerne i kommunerne.*

6.4 Fjernundervisning gennem Skype for business

Undervisningsafdelingen vil fremadrettet kunne tilbyde undervisning i visuel kommunikation og/eller faglig undervisning på tegnsprog eller tegnstøttet kommunikation til gavn for elever, der er enkeltintegreret på lokale skoler.

Dette kan ske gennem fjernundervisning for børn med høretab gennem Skype for business. Undervisningsindsatsen vil have visuel kommunikation som omdrejningspunkt, idet ekspertisen inden for tegnsprog og tegnstøttet kommunikation kan være yderst svær at opretholde lokalt, og undervisning gennem Skype for business kan bibringe elever i lokale tilbud kompetencer indenfor visuel kommunikation på en ressourcemæssigt fordelagtig måde.

Fjernundervisning i disse rammer vil kræve en Skype for business-forbindelse, da det er et lukket system, der er sikkert at bruge i forbindelse med personfølsomme oplysninger. For lokale skoler vil det udelukkende kræve en Skype for business-forbindelse samt webcam og eventuelt headset.

Det er en forudsætning, at der er et tæt samarbejde mellem lærer på lokal skole og lærer på CDH, hvis læringsudbyttet skal blive optimalt for den enkelte elev.

Undervisningen vil bibringe eleverne udvidede kompetencer inden for visuel kommunikation, herunder de nyeste tegn, der anvendes i tegnsprog og tegn-til-tale. Dette vil eventuelt kunne bibringe eleverne kompetencer, der giver dem mulighed for sociale kontakter med andre elever inden for samme målgruppe - uanset fysisk placering - gennem kontakt via visuelle medieflader. Derudover vil elever kunne få indblik i visuel kommunikations særlige kultur og kendetegn.

Af bilag 2 fremgår nærmere oplysninger om udstyr, timeantal og indhold i ydelsen.

CDH foreslår at:

- *CDH tilbyder ny ydelse i form af fjernundervisning, der giver kommunerne mulighed for at anvende fjernundervisning til elever med høretab gennem Skype for Business*
- *CDH udsender nærmere information til de enkelte kommuner om muligheden for brug af CDH's fjernundervisning af elever med høretab gennem Skype for Business*

6.5 Løbende dialog mellem CDH og kommunerne

Som led i afklaringen af initiativer på undervisningsområdet for børn med høretab har CDH været i dialog med flere af de nordjyske kommuner om deres behov for indsatser og ydelser på området.

Såfremt de enkelte kommuner ønsker det, vil CDH også gerne fremadrettet besøge de enkelte kommuner med henblik på nærmere dialog om muligheder for anvendelse af tilbuddet på specialundervisningsområdet samt sikre løbende tilpasning af CDH's ydelser, f.eks. gennem kompetenceudvikling, taksttilpasning m.m. for at matche kommunernes behov.

CDH foreslår, at:

- *CDH inviterer de enkelte kommuner til dialogmøder hvert andet år med henblik på afklaring af eventuelt behov for tilpasning af ydelsesindholdet og indsatser på undervisningsområdet m.m.*

7 Bilagsoversigt

7.1 Bilag 1 - Rammer for undervisning ved "Rejsehold" fra CDH

Undervisningsafdelingen vil fremadrettet kunne tilbyde at deltage i to-lærer-undervisning i lokale skoler for hos elever der vil profitere af visuel kommunikation i undervisningen. Et såkaldt "Rejsehold".

Rammer:

Lærere fra CDH vil kunne byde ind som lærer nr. to i den allerede planlagte undervisning i lokale skoler. En tolærer-ordning kan være aktuel i de tilfælde, hvor skolerne ønsker at konvertere understøttende undervisning til tolærer-ordning for at understøtte elevernes faglige indlæring, jf. rapport fra marts 2014 angående lodtrækningsforsøg udført af Aarhus Universitet og Rambøll Management (www.EMU.dk). Dette casestudie viser, at en forudsætning for et godt samarbejde er, at læreren og den ekstra person anerkender hinandens kompetencer, og at den ekstra person har noget relevant at bidrage med i forhold til undervisningen. Eftersom personalet fra CDH er vant til at arbejde tværfagligt, vil fagligt samarbejde med læreren fra den lokale skole falde naturligt, og CDH's lærere fra Rejseholdet vil kunne bidrage med specialiseret viden om høretab og undervisning samt kompetencer indenfor visuel støtte i kommunikationen. Casestudiet viste, at lærerne oplevede, at de ekstra personer havde positiv betydning for eleverne i klassen, herunder de fagligt svage. Heri kan tilbuddet motiveres.

Timeantal:

Deltagelse af rejseholdets lærere i lokal undervisning kan aftales periodevis efter behov. Timeantallet og en tolærer-ordnings periode vil bero på den enkelte elev og skoles behov. Af praktiske årsager må timerne ligge samlet på udvalgte ugedage.

Personalekompetencer:

Der er ingen krav til særlige faglige kompetencer for lærerne i de lokale skoler. Der skal dog påregnes ressourcer i form af ekstra tid til udvidet samarbejde mellem læreren fra den lokale skole og læreren fra CDH.

Indhold i ydelsen:

En lærer fra CDH, der indgår i en tolærer-ordning på en lokal skole, vil indgå i undervisningsopgaven på lige fod med den lokale lærer, herunder også i forberedelsesopgaven samt i forældresamarbejdet angående de elever, for hvem indsatsen har særligt formål.

Undervisningen vil bibringe elever, placerede i lokale tilbud, udvidede kompetencer inden for visuel kommunikation, herunder anvendelse og opbygning af visuel støtte i hverdagen, kendskab til og eventuel mestring af de nyeste tegn, der anvendes i tegnsprog og tegn-til-tale. Ligeledes vil den lokale lærer få viden om, hvordan visuel støtte i hverdagen kan fremme faglig indlæring for børn med dette behov samt tilegne sig redskaber til dette.

Jf. rapporten "Døvfødte børn og deres livsbetingelser" (SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 2014) har børn med CI stadig et kommunikationshandicap, som godt nok ikke hæmmer dem i at lære dansk og læse, men som gør det mere anstrengende for dem at lytte, og som gør, at de ikke kan være helt med i de mest intensive kommunikationer, som f.eks. i børnegruppen, på lige fod med deres kammerater. De bliver lidt isolerede i forhold til deres kammerater, og de har ikke kræfter til så meget ud over skolen. En indsats i samarbejde mellem den lokale skole og CDH's rejsehold vil kunne understøtte en positiv udvikling for denne elevgruppe.

7.2 Bilag 2 - Rammer for fjernundervisning via Skype for business

Undervisningsafdelingen vil fremadrettet kunne tilbyde undervisning i visuel kommunikation og/eller faglig undervisning på tegnsprog eller tegnstøttet kommunikation til gavn for elever, der er enkeltintegreret på lokale skoler.

Udstyr:

Vi vil kunne undervise via Skype for business, da det er et lukket system, der er sikkert at bruge i forbindelse med personfølsomme oplysninger. Systemet findes allerede i Region Nordjylland. For lokale skoler vil det udelukkende kræve en Skype for business-forbindelse samt webcam og eventuelt headset.

Timeantal:

Man vil kunne aftale undervisningstidspunkt og eksempelvis have undervisning 4 timer ugentligt. Timeantallet aftales og beror på den enkelte elev og skoles behov.

Personalekompetencer:

Personalet på både CDH og modtagende skole skal kunne benytte og betjene Skype for business ligesom personalet på CDH skal kunne undervise i tegnsprog og/eller tegnstøttet kommunikation.

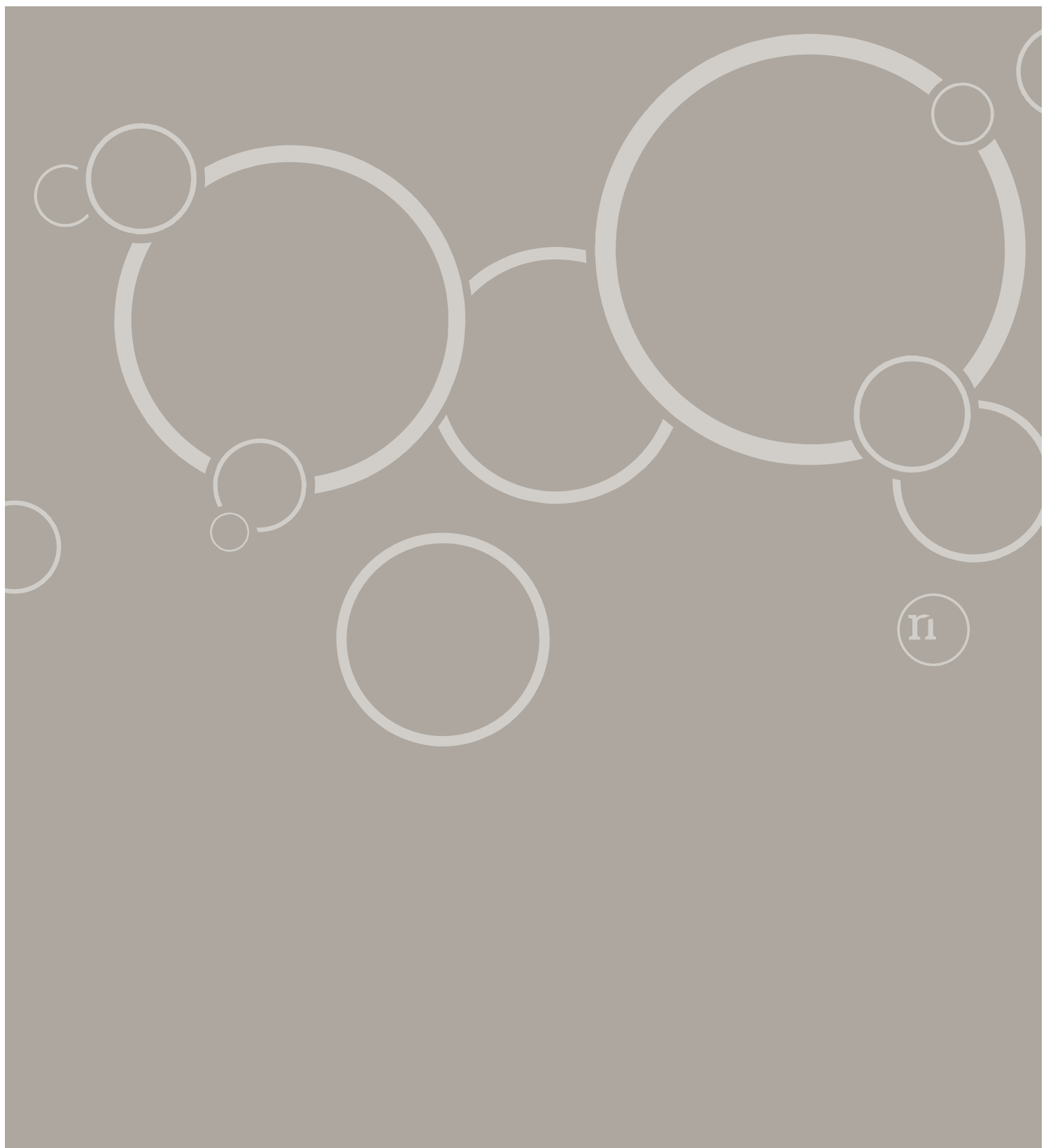
Indhold i ydelsen:

Undervisningen vil bibringe elever placerede i lokale tilbud udvidede kompetencer indenfor visuel kommunikation, herunder de nyeste tegn, der anvendes i tegnsprog og tegn-til-tale. Dette vil evt. kunne bibringe eleverne kompetencer, der giver dem mulighed for sociale kontakter med andre elever indenfor samme målgruppe - uanset fysisk placering - gennem kontakt via visuelle medieflader. Derudover vil elever kunne få indblik i visuel kommunikations særlige kultur og kendetegn.

For egentlig sprogudvikling kræves, at man dagligt færdes i et sprogligt miljø, hvor der er sproglige rollemønstre, samt personale der har relevante faglige kompetencer, så guidning i og præcisering af sproget kan gennemføres. Dette vil fjernundervisningen ikke kunne bibringe ligesom de rumlige elementer i visuel kommunikation ikke vil kunne præciseres på samme måde gennem Skypeundervisning.

For elever, der har synsvanskeligheder, vil fjernundervisning i denne form ikke give det samme udbytte, ligesom elever, der profiterer af taktil kommunikation og/eller fysisk berøring i kommunikationen, naturligvis ikke vil kunne få udbytte af fjernundervisning.

Specialektoren

4. oktober 2017

REGION NORDJYLLAND
- i gode hænder

Kommissorium: Fokusområde XXX Initiativ XXX	
Formand: [Titel, Navn, organisation]	Sekretariatsbetjening [Titel, Navn, organisation]
Medlemmer: [Titel, Navn, organisation]	Godkendt i DAS: [Dato]

Tidsplan	
[Dato]	DAS godkendelse af kommissorium
[Dato]	Opstart af arbejdsgruppe, herunder udpegning af medlemmer
[Dato]	[Faser, fx kortlægning, research, pilotprojekt, analyse osv.]
[Dato]	-II-
[Dato]	Afrapportering til DAS
[Dato]	Afrapportering til KKR

Baggrund
[Beskrivelse af baggrund for, hvorfor der ønskes fokus på initiativet]

Formål
[Hvad er formålet med arbejdsgruppen?]

Mål
[Beskrivelse af målgruppe]
[Hvilke mål og gevinster forventes det, at arbejdsgruppen kan opnå?]

Leverancer
[Beskrivelse af arbejdsgruppens opgaver opdelt i faser]

Ressourcer
[Hvor meget tid forventes det, at man skal afsætte som medlem i arbejdsgruppen]
[Cirka estimat på antal mødedage]

Forventninger til arbejdsgruppen

Arbejdsgrupperne under Nordjysk Socialaftale skal gerne sammensættes så der sikres en bred repræsentation fra de forskellige organisationer, som er i berøring med borgerne. Det værende relevante brugerorganisationer, regionens specialektor, behandlingspsykiatrien, små/store kommuner samt fra "køber"/"sælger" kommuner.

Den brede repræsentation skal sikre, at de tværkommunale løsninger tager højde for flest mulige interesser. For at imødekomme dette, har Den Administrative Styregruppe udarbejdet følgende værdisæt for arbejdsgrupperne:

Nysgerrig tilgang til samarbejdet

Vi er nysgerrige på hinandens perspektiver og holdninger. Vi lytter til dem, som vi ikke er enige med, og finder et fælles kompromis. Vi arbejder for ambitiøse løsninger, men er beviste om, at løsningerne skal være realistiske for kommunerne og regionen, hvis løsningerne skal have en chance for at leve.

Respekt for de enkelte parters kontekst og ramme

Vi er opmærksomme på, at vi alle er en del af et meningsfuldt samarbejde, hvor vi skal bidrage til at finde en faglig bæredygtig løsning. Samtidig skal vi respektere den enkeltes virkelighed og faglige perspektiv. De forskellige perspektiver skal være med til at sikre den bedst mulige løsning.

Målet er bæredygtige løsninger

Vi arbejder først og fremmest for at skabe bedre løsninger for borgeren. Men vi er samtidig beviste om, at løsningerne skal være økonomisk bæredygtige og juridisk mulige.

Fælles ansvar for det gode arbejde

Vi er alle i gruppen ansvarlige for gruppens arbejde. Vi er sammen om at skabe, hvilken vej gruppen skal arbejde, og hvad vi skal drøfte. Vi er hver især ansvarlig for at undersøge i egen organisation om der er perspektiver, der kunne være relevante at bringe ind i gruppens arbejde.

Nordjysk socialaftale

Politisk strategi for det specialiserede social- og specialundervisningsområde

2018-2019

KKR
NORDJYLLAND

Forord

Nordjysk Socialaftale 2018-2019 sætter rammen for de nordjyske kommuner og regionens samarbejde de kommende to år på det specialiserede social- og undervisningsområde. Her har vi et kerneområde, som kræver, at vi har et tæt samarbejde. Med Nordjysk Socialaftale 2018-2019 sætter vi retningen herfor.

Der er lidt over en halv million borgere i Nordjylland, hvilket gør Nordjylland til den mindste region i Danmark, og derfor er samarbejdet på tværs af kommunegrænserne særligt vigtigt. Det gælder også for det specialiserede social- og undervisningsområde, hvor kommunerne skal levere komplekse sociale ydelser til små målgrupper. Den enkelte kommune kan ikke have alle typer af tilbud til alle målgrupper, og derfor er alle kommunerne i større eller mindre grad afhængige af de øvrige kommuners tilbud. Samarbejdet og koordineringen på tværs af kommunegrænserne sikrer, at regionens borgere, uanset bopælskommune, altid har adgang til højt specialiserede tilbud og kompetencer i Nordjylland.

Med Nordjysk Socialaftale 2018-2019 styrkes samarbejdet yderligere. Aftalen er baseret på en proces, hvor vi har samlet dem, som dagligt arbejder med det specialiserede socialområde - både politikere, fagfolk og brugerorganisationer - til drøftelser om, hvad fokus for samarbejdet skal være. Det har været en spændende proces, som har været med til at sikre en politisk strategi der er fagligt funderet med ægte borgerperspektiver og klare politiske visioner.

Målet er, at styrke samarbejdet omkring borgerens potentiale for at kunne mestre sit eget liv. Det er vigtigt, at vi understøtter den enkelte borgers mulighed for at være herre over sit eget liv i det omfang, det er muligt. Øget egenmestring er lig med øget livskvalitet. Og vi skal understøtte borgerens mulighed for at opnå dette.

Jeg er ikke i tvivl om, at Nordjysk Socialaftale 2018-2019 vil være med til at løfte vores gode nordjyske samarbejde til et endnu højere niveau, og jeg vil gerne, takke alle politikere, fagfolk og brugerorganisationer for at have bidraget til aftalen.

Mogens Gade, Formand for KKR Nordjylland
August 2017

Indholdsfortegnelse

Resumé	1
Vision for det specialiserede socialområde	3
Fokusområde 1:	
Socialfagligt fokus på beskæftigelse	4
Fokusområde 2:	
Samarbejde mellem kommunerne og behandlingspsykiatrien	5
Fokusområde 3:	
Nye samarbejdsformer	6
Udvikling og koordinering	7
Balance mellem udbud og efterspørgsel	7
Det forstærkede samarbejde	8
Styring og økonomi	9
Udgiftsreduktion	10
Bilag	11

"For alle mennesker er der en kvalitet i, at man kan så meget som muligt. Kommunerne har en opgave i at sikre, at denne mulighed er der for alle. Men vi skal huske på, at det skal give mening for borgeren"

Citat fra den politiske temadag.

Resumé

Med Nordjysk Socialaftale 2018-2019 sætter de nordjyske kommuner og regionen fokus på borgerens muligheder og potentiale for i højere grad at kunne mestre sit eget liv. Nordjysk Socialaftale 2018 sætter retningen for arbejdet i de kommende år, og udmøntes gennem tre udvalgte fokusområder: Socialfagligt fokus på beskæftigelse, Samarbejde mellem kommunerne og behandlingspsykiatrien, og Nye samarbejdsformer. Aftalen er toårig, hvilket giver muligheden for at folde fokusområderne mere ud end det har været tidligere.

Udvikling og koordinering

Med Nordjysk Socialaftale sker der hvert år en koordinering af tilbuddene inden for det specialiserede social- og specialundervisningsområde i Nordjylland, hvor det bl.a. vurderes om der er sammenhæng mellem udbud og efterspørgsel på området. Tilbage meldingen fra kommunerne er, at de overordnet oplever, at der er sammenhæng mellem deres behov og de udbudte tilbud. På den baggrund er der ikke fokusområder i Nordjysk Socialaftale 2018-2019, der direkte adresserer udfordringer for specifikke målgrupper.

Styring og økonomi

Nordjysk Socialaftale 2018-2019 lægger rammerne for kapacitets- og prisudviklingen for tilbud omfattet af aftalen. Dette sker gennem Styringsaftalen, hvis primære formål er at beskrive principperne for finansiering, takstberegning og betalingsmodeller for kommunale og regionale sociale tilbud i den nordjyske region.

Med Rameaftalen 2017 blev det besluttet, at de nordjyske kommuner og Region Nordjylland skulle sikre en udgiftsreduktion på tilbud omfattet af Nordjysk Socialaftale på 2 pct. i 2017, stigende til i alt 5 pct. i 2020. En analyse af udgiftsniveauet viste, at udgiftsniveauet samlet var 2,7 pct. lavere i januar 2017 sammenlignet med januar 2016, og dermed over kravet på 2,0 pct. I 2018 og 2019 er der et krav om en udgiftsreduktion på en 1 pct. om året sammenlignet med 2016 niveauet.

”Alle har ret til et godt liv med god kontakt til nærområdet. Derfor skal vi sikre, at der er højt specialiserede kompetencer og viden i Nordjylland, og det er så tæt på borgeren som muligt”

Citat fra den politiske temadag.

Nordjysk Socialaftales formål

Nordjysk Socialaftale er en politisk aftale, der indgås af de 11 nordjyske kommuner og regionen. Formålet er at sikre koordinering og styring af det specialiserede social- og specialundervisningsområde. Aftalen skal blandt andet sikre, at regionens borgere altid har adgang til de nødvendige højt specialiserede tilbud og kompetencer i regionen.

Ifølge lov om Social Service skal hver region lave en rammeaftale, der skal sikre koordineringen og styringen af det specialiserede social- og specialundervisningsområde. De nordjyske kommuner og regionen har arbejdet målrettet med at gøre Rammeaftalen mere politisk og gøre den toårig. I den forbindelse ændres navnet for bedre at kunne indfange, hvad det hele handler om – en fælles politisk aftale om det specialiserede socialområde i Nordjylland.

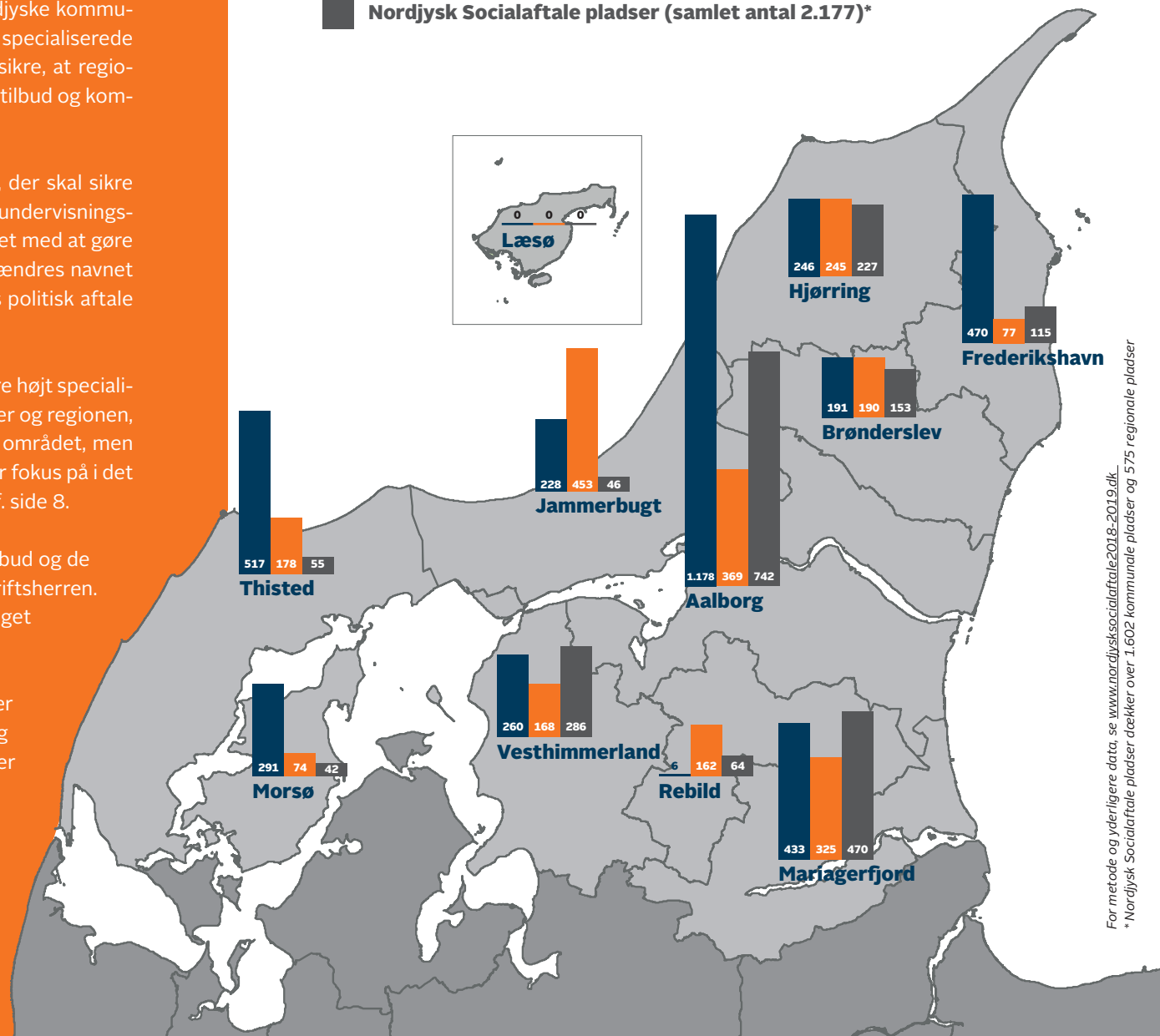
De tilbud der er omfattet af socialaftalen er kendetegnet ved at være højt specialiserede tilbud. Gennem samarbejde sikrer de 11 nordjyske kommuner og regionen, at området koordineres, styres og udvikles. Det er vigtigt for hele området, men særligt i forhold til små og komplekse målgrupper, hvilket der bl.a. er fokus på i det forstærkede samarbejde, som er en overbygning til Socialaftalen, jf. side 8.

Nordjysk Socialaftale 2018-2019 omfatter alle regionale sociale tilbud og de kommunale sociale tilbud, som anvendes af flere kommuner end driftsherren. Det drejede sig i 2017 om ca. 2.200 dag- og døgnpladser og et budget på ca. 1,7 mia. kr.

Socialaftalen omfatter således ca. 30 % af det samlede antal pladser i Nordjylland. Det er dermed et stort område, hvor kommunerne og regionen, gennem samarbejdet i regi af socialaftalen, sikrer, at der er en fælles retning for koordinering, styring og udvikling af området.

Dag- og døgnpladser fordelt pr. beliggenhedskommune

- Kommunale pladser (samlet antal 3.820)**
- Private pladser (samlet antal 2.241)**
- Nordjysk Socialaftale pladser (samlet antal 2.177)***

For metode og yderligere data, se www.nordjysksocialaftale2018-2019.dk.
* Nordjysk Socialaftale pladser dækker over 1.602 kommunale pladser og 575 regionale pladser

Vision for det specialiserede socialområde

VISION

Alle borgere skal have muligheden og redskaberne til at kunne leve et så selvstændigt liv som muligt. Kommunerne og regionen skal understøtte borgerens egenmestring gennem dialog mellem myndighed, driftsherrer, borgeren og om muligt borgerens netværk.

For alle mennesker er der en kvalitet i, at man kan så meget som muligt på egen hånd. Det er ikke alle, der har de samme forudsætninger, men alle har nogle ressourcer, og der skal arbejdes med disse på alle niveauer for at give borgeren muligheden og redskaberne til at kunne mestre så meget af sit eget liv som muligt. Det skal ske i tæt samarbejde med borgeren, så initiativerne ikke er til borgeren men med borgeren.

De nordjyske kommuner og regionen ønsker, at alle mennesker skal have så meget medbestemmelse på eget liv som muligt. Derfor ønsker man at styrke samarbejdet omkring borgerens muligheder og potentiale for i højere grad at kunne mestre sit eget liv. Kommunerne arbejder målrettet med at imødekomme borgerens behov for støtte ved at sætte fokus på borgerens livsmestring. Dette fokus ønskes udbygget til, at der også i samarbejdet mellem kommunerne og regionen er fokus herpå.

Visionen er den overordnede retningspil for arbejdet på det specialiserede socialområde i de kommende år. Visionen udmøntes dels gennem de overordnede initiativer, jf. boks og dels gennem tre udvalgte fokusområder:

- Fokusområde 1: Socialfagligt fokus på beskæftigelse
- Fokusområde 2: Samarbejde mellem kommunerne og behandlingspsykiatrien
- Fokusområde 3: Nye samarbejdsformer

Initiativer

- a) Myndighed og driftsherre skal forpligte sig til at arbejde målrettet med at inddrage borgeren i eget forløb med henblik på at sikre størst mulig mestring af eget liv.
- b) Der skal ske en kortlægning af konkrete metoder til at understøtte arbejdet med borgerens egenmestring, herunder hvilke mulige incitamenter der kan fremme disse metoder.
- c) Der skal opsamles erfaringer på, hvordan man kan sikre, at borgeren og borgerens netværk bliver en aktiv del af borgerens eget forløb i den udstrækning borgeren magter det.

FOKUSOMRÅDE 1:

Socialfagligt fokus på beskæftigelse

VISION

Alle borgere skal have muligheden for et meningsfuldt arbejdsliv, hvilket de nordjyske kommuner vil understøtte gennem et øget fokus på socialfaglige tiltag, der kan øge borgerens mestringssevne.

Borgere er forskellige, hvilket også gør sig gældende i forhold til evnen til at bestride et job. Men uanset faglige og sociale kompetencer har de fleste borgere et ønske om at være en del af et arbejdsfællesskab. Gerne et job, hvor man har en reel funktion, som har betydning for andre personer.

For en stor gruppe af borgere er det dog nødvendigt, at man ikke alene arbejder med borgerens beskæftigelsesmæssige færdigheder. Der er i lige så høj grad behov for et socialfagligt fokus, hvor man arbejder med borgerens personlige, psykiske og sociale udfordringer.

For nogen borgere kan der være tale om udfordringer, som langt hen af vejen kan afhjælpes. Fx har over halvdelen af borgere under 30 år, som ikke er jobparate haft kontakt med behandlingspsykiatrien (KL, Fælles om fremtidens socialpolitik 2017). Her bliver den socialfaglige indsats sammen med borgeren et middel til at forbedre borgerens beskæftigelsesmuligheder. For andre borgere vil målet aldrig blive et ordinært arbejde. Det vil i stedet været et fokus på øget livskvalitet og selvstændighed i forbindelse med aktivitetstilbud eller beskyttede beskæftigelsestilbud.

Initiativer

- a) Der skal laves en kortlægning af de typiske årsager til, hvorfor borgere under 30 år, der vurderes ikke jobparate har så hyppig en kontakt med behandlingspsykiatrien med henblik på at lave initiativer, som kan øge borgerens mestringssevne, herunder beskæftigelsesmuligheder.
- b) Der skal opsamles erfaringer på, hvordan helhedsorienterede indsatser på tværs af kommunernes organisering kan fremme borgerens tilknytning til arbejdsmarkedet.
- c) Det skal undersøges, hvilken effekt forskellige typer af sociale støttetiltag kan have for borgere, der modtager et virksomhedsrettet beskæftigelsestilbud.

FOKUSOMRÅDE 2:

Samarbejde mellem kommunerne og behandlingspsykiatrien

VISION

Alle borgere skal opleve et sammenhængende forløb ved overgangen mellem behandlings- og socialpsykiatrien, hvorfor de nordjyske kommuner og regionen vil arbejde målrettet på at styrke dialog og samarbejde mellem sektorerne i alle aspekter af borgerens forløb

Over 40 pct. af de borgere, der modtager ydelser efter Serviceloven har psykiske lidelser, hvor en stor del af disse på et tidspunkt vil være i kontakt med behandlingspsykiatrien. Knap 20 procent af de borgere som i 2015 var indskrevet på et socialt botilbud pga. psykiske problemstillinger eller misbrug havde en eller flere indlæggelser i behandlingspsykiatrien i løbet af året (KL, Fælles om fremtidens socialpolitik 2017).

Tallene viser tydeligt, at mange borgere har berøring med begge sektorer, og det er nødvendigt, at sektorerne arbejder endnu tættere sammen om borgerens forløb. Flere kommuner melder endvidere om, at der er behov for at sætte yderligere fokus på samarbejdet og snitfladerne mellem socialområdet og behandlingspsykiatrien. Fokusområdet sætter derfor fokus på, at en mere sammenhængende overgang mellem sektorerne kræver en tættere dialog og samarbejde før, under og efter borgerens indlæggelse.

Med implementeringen af de særlige psykiatriske pladser, der skal forebygge vold på botilbud har kommunerne og regionen påbegyndt det øgede fokus på overgangene. Dette er dog ikke det eneste område, hvor der er behov for særligt fokus på samarbejde og overgangene mellem de to sektorer. Det er derfor vigtigt med et tæt og godt samarbejde mellem socialområdet og psykiatrien med henblik på at kunne understøtte borgerens forløb bedst muligt, hvorfor der sættes fokus herpå med denne aftale.

Initiativer

- Det skal undersøges, hvilke initiativer som hindrer genindlæggelser, herunder fælles initiativer på tværs af sektorerne. Og de mest relevante af initiativerne skal iværksættes.
- Der skal være en tydeligere sammenhæng mellem Sundhedsaftalen og Socialaftalen. I den forbindelse sikres det, at der er klare aftaler for snitfladerne mellem socialområdet og psykiatrien.
- Der skal igangsættes et arbejde, som kan sikre, at kommunerne i højere grad kan være involveret i borgerens forløb, mens borgeren er indskrevet i behandlingspsykiatrien. Og at behandlingspsykiatrien i større grad inddrages i forhold til det forebyggende og opfølgende kommunale arbejde med borgeren.

FOKUSOMRÅDE 3:

Nye samarbejdsformer

VISION

De nordjyske kommuner og regionen vil udvikle og afprøve nye tilgange og samarbejdsformer, der på den ene side kan give borgeren en større egenmestring, og på den anden side kan imødekomme de økonomiske rammer det specialiserede socialområde står over for.

Det specialiserede socialområde er hele tiden under pres. Det værende økonomisk pres med krav om effektivisering eller pres for hele tiden at udvikle sig fagligt. Kommunerne og regionen arbejder med dette som en daglig præmis og forsøger konsekvent at optimere effektiviteten og den faglige udvikling. Fokus for optimering og faglig udvikling vil derfor være et fokus i forhold til det tværkommunale samarbejde i 2018-2019.

Hvis vi skal lykkes med den overordnede vision om øget egenmestring samt fokusområderne om socialfagligt fokus på beskæftigelse og samarbejde mellem kommunerne og behandlingspsykiatrien, er der behov for at tænke ud af boksen i forhold til, hvordan vi arbejder med borgeren og hvordan vi samarbejder på tværs af kommunegrænserne. Vi har eksempelvis behov for at blive klogere på, hvordan vi kan sikre, at udbydere af sociale ydelser får endnu større incitamenter til at arbejde med borgerens egenmestring. Og hvordan nye samarbejdsformer kan være med til at sikre at indsatser i større grad både kan være højt specialiserede og være tæt på borgerens nærområde, eksempelvis gennem et mere formaliseret samarbejde om udkørende teams eller ambulante ydelser.

I aftaleperioden vil de nordjyske kommuner og regionen arbejde med at afprøve nye samarbejdsformer, som kan have potentiale for at udvikle fagligheden og effektiviteten for det fælleskommunale socialområde i Nordjylland. De nye samarbejdsformer skal udvikles, afprøves og evalueres. Afprøvning og evalueringen vil ske løbende, og ved udgangen af 2019 vil man ende op med en palette af forskellige afprøvede samarbejdsformer.

Initiativer

- Der skal løbende udvikles og afprøves nye samarbejdsformer, som kan være med til at understøtte visionerne i Socialaftalen. De nye samarbejdsformer kan omhandle en eller flere af følgende temaer:
  - Øget effektivitet
  - Øget faglighed
  - Øget vidensdeling
  - Incitamenter til at arbejde med borgerens egenmestring
- Alle afprøvede samarbejdsformer vil blive evalueret med henblik på om samarbejdsformerne kan blive en permanent løsning i det fremtidige nordjyske samarbejde. Samarbejdsformerne vil blive evalueret ud fra økonomiske, juridiske, organisatoriske og socialfaglige perspektiver.
- Der skal laves en infrastruktur, som understøtter den nødvendige vidensdeling uden at være for ressourcekrævende for kommunerne og regionen.

Udvikling og koordinering

I Nordjylland er der en fælles forståelse af, at den enkelte kommune ikke nødvendigvis selv er i stand til at drive specialiserede tilbud og varetage samtlige indsatser, der imødekommer alle behov. Kommunerne samarbejder derfor med hinanden og regionen om at koordinere og sikre, at de fornødne indsatser er til rådighed for borgerne på tværs af kommunegrænserne. Dette formaliseres i Nordjysk Socialaftale, hvor udviklingen af tilbud koordineres på tværs af de 11 nordjyske kommuner og regionen for at sikre, at der til stadighed er de nødvendige tilbud til små målgrupper og målgrupper med komplekse problemer.

Balance mellem udbud og efterspørgsel

De nordjyske kommuner oplever generelt, at der er god sammenhæng mellem deres behov og det samlede udbud af pladser og ydelser på det specialiserede social- og specialundervisningsområde. Dette gør sig både gældende i forhold til den nuværende situation og den forventede fremtidige efterspørgsel.

Flere kommuner melder dog, at der opleves en mindre grad af sammenhæng på tilbud til borgere med psykiatriske problemstillinger, herunder unge med svære psykiske problemer og voksne der udskrives fra psykiatrien. Det vurderes, at dette i høj grad vedrører snitfladerne mellem socialområdet og behandlingspsykiatrien. Derfor håndteres denne udfordring i forbindelse med udmøntningen af fokusområde 2: ”Styrket samarbejde mellem kommunerne og behandlingspsykiatrien”.

I forhold til de lands- og landsdelsdækkende specialundervisningstilbud vurderes det, at der samlet set er sammenhæng mellem udbud og efterspørgsel. Dog rettes der fokus på, at der gennem længere tid har været faldende efterspørgsel på Center for Døve og Handicaps undervisningsafdeling for børn med døvblindhed. Afdelingen er landsdækkende, og der er derfor i regi af nationalt koordinationsforum sat gang i et undersøgende arbejde, som af-dækker udviklingen i efterspørgslen og fremtidige behov for de ydelser som udbydes af den landsdækkende funktion. For nærmere information om vurderingen af balancen mellem udbud og efterspørgsel på det specialiserede socialområde i Nordjylland henvises til bilag 1.

Status på tidligere års fokusområder

Gennem de seneste år har der været arbejdet med en række fokusområder i det nordjyske samarbejde om området. Fokusområderne har været med til at løfte udviklingen. Med Rammeaftalen 2017 blev der rettet særlig fokus på en række områder og målgrupper:

Børn, unge og voksne med svære spiseforstyrrelser:

Med Rammeaftalen 2017 blev det aftalt, at der skulle igangsættes en række initiativer for at sikre, at der opbygges viden og kompetencer i forhold til personer med spiseforstyrrelser. Der er nedsat en arbejdsgruppe, som er i gang med at udmønte initiativerne, herunder etablering af et uddannelsesforløb der skal sikre en opkvalificering af den nordjyske viden vedr. spiseforstyrrelser.

Unge med stofmisbrug:

Med Rammeaftalen 2016 blev det aftalt, at der skulle nedsættes en arbejdsgruppe, der skulle komme med anbefalinger til, hvilke tilgange og opmærksomhedspunkter man bør have til tilbud til unge med et stofmisbrug. Arbejdsgruppen præsenterede sine 10 anbefalinger i august 2017. Anbefalingerne kan ses på Rammeaftalesekretariatets hjemmeside (www.rammeaftalernord.dk).

Det forstærkede samarbejde

Det forstærkede samarbejde er en overbygning til det "almindelige" samarbejde i regi af Nordjysk Socialaftale, og beskytter få højt specialiserede og unikke tilbud i regionen. De få tilbud, der er omfattet af det forstærkede samarbejde, er udvalgt fordi det er nogle af de mest specialiserede tilbud i regionen. Eftersom målgrupperne til de mest specialiserede tilbud ofte er små og komplekse, er det være nødvendigt at have særligt fokus på bæredygtigheden på disse tilbud for at sikre, at de højt specialiserede kompetencer også fremadrettet er tilgængelige i Nordjylland. Tilbud under det forstærkede samarbejde udvælges af et ekspertpanel ud fra kriterier, der fokuserer på tilbuddets målgruppe, kompetencer og specialiseringsprofil samt om det er det eneste tilbud af sin slags, der er i landsdelen.

For alle tilbud, der er med i det forstærkede samarbejde, gælder det, at der er:

- Beskyttede konkurrencevilkår
- En systematisk og forpligtende dialog om både efterspørgsel og udbud
- En forpligtelse til at indgå i tidlig fælles indsats, hvis der er behov for særlige initiativer eller dialog for at sikre tilbuddenes fortsatte bæredygtighed.

Tilbud som er en del af det forstærkede samarbejde er omfattet heraf for en to årig periode, og denne gang for 2017 og 2018. Næste indmelding af tilbud omfattet af det forstærkede samarbejde sker i første halvår af 2018.

I 2017 har der været arbejdet på at gøre dialogen omkring de forstærkede tilbud mindre bureaukratisk og formalistisk. De spørgeskemaer, der tidligere har indgået i den formaliserede dialog er blevet erstattet af direkte dialog, hvilket der også løbende vil blive arbejdet endnu mere målrettet med. Dette skal gerne betyde, at man i endnu højere grad kan sikre at behov og udbud af ydelser flugter for de tilbud, der er omfattet af det forstærkede samarbejde. Læs mere i aftalegrundlaget for det forstærkede samarbejde som fremgår af bilag 2.

Særligt fokus for det forstærkede samarbejde

Der afholdes en workshop om tilbuddene omfattet af det forstærkede samarbejde. Workshoppen skal sikre at tilbuddene udvikles i den nødvendige retning.

Der vil være særlig bevågenhed på tilbud med vigende efterspørgsel. Formålet er at vurdere om der skal igangsættes en tidlig fælles indsats.

Tilbud omfattet af det forstærkede samarbejde

Følgende tilbud er omfattet af det forstærkede samarbejde for 2017-2018:

Fagcenter for Autisme og ADHD, herunder Enterne og Specialbørnehaven Birken

Målgruppe: udviklingshæmmede børn og unge med hoveddiagnosen autisme ofte kombineret med særlig kompleks adfærd

Neurocenter Østerskoven

Målgruppe: unge og voksne mennesker med moderat, svær til meget svær medfødt hjerneskade

Rehabiliteringscenter Strandgården

Målgruppe: voksne mennesker med svær til meget svær hjerneskade

Specialbørnehjemmet Kvisten

Målgruppe: børn og unge med betydelig og varig nedsat funktionsniveau som har særligt behov for sygepleje

Institut for Syn og Hørelse

Målgruppe: mennesker med nedsat syn og hørelse eller andre kommunikationsproblemer

Taleinstituttet og Hjerneskade Center Nordjylland

Målgruppe: Børn med massive sproglige og kommunikative vanskeligheder samt mennesker med følger efter erhvervet hjerneskade

For mere information om det forstærkede samarbejde henvises til dette link

Styring og økonomi

Nordjysk Socialaftale 2018-2019 lægger rammerne for kapacitets- og prisudviklingen for tilbud omfattet af Nordjysk Socialaftale. Dette sker gennem Styringsaftalen, hvis primære formål er at beskrive principperne for finansiering, takstberegning og betalingsmodeller for kommunale og regionale sociale tilbud i den nordjyske region.

Styringsaftalen skal sikre, at tilbuddene omfattet af Nordjysk Socialaftale er økonomieffektive, har gennemsigthed mellem pris og ydelse, samt har de bedste muligheder for udvikling. Dette sikres gennem følgende principper:

Dialog mellem myndighed og driftsherren

Driftsherren er forpligtet til at tage kontakt til myndighed, hvis der sker ændringer i en borgers behov med henblik på op- eller nedregulering af borgers ydelser. Ligeledes er myndighed forpligtet til løbende at være i kontakt med driftsherren og tage ansvar for, at borgeren er visiteret til de rigtige ydelser.

Incitament til effektiv drift

Driftsherren skal have incitament til at sikre en løbende økonomisk effektiv drift, herunder at der sker den nødvendige tilpasning af kapaciteten. Den løbende tilpasning er afgørende for at undgå tomme pladser og for at minimere risikoen for underskud. For at opnå den nødvendige smidighed og fleksibilitet kan driftsherren foretage midlertidige ændringer af tilbud i form af kapacitetstilpasninger.

Endvidere skal myndighed have incitament til at indgå rettidig dialog med driftsherren om forventninger og ændringer i efterspørgslen.

Taksterne skal være retvisende og omkostningsbaserede

Sammenlignelige ydelser skal kunne sammenlignes på priserne udregnet efter samme principper. Takstsystemet skal være gennemsigtigt og understøtte en god sammenhæng mellem pris, indsats og borgerens behov. Administrationen af takstsystemet skal være enkel, men samtidig give mulighed for differentiering.

Budgetsikkerhed for kommunerne og Regionen

Risiko for uforudsete udsving i økonomien skal dækkes ind. De indarbejdede beregningsgrundlag, som er grundlag for taksterne, skal være realistiske i forhold til de faktiske forventede omkostninger. Løbende dialog og tilpasning af kapaciteten skal være med til at sikre kendskab til pladsbehovet samt sikre takststabilitet.

Udvikling af tilbuddene

Det forventes, at driftsherren løbende har fokus på udvikling af egne tilbud, hvorfor der finansielt skal gives mulighed for dette gennem taksterne.

Fakta om styringsaftalen

Styringsaftalen lægger rammerne for økonomi- og kapacitetsudviklingen, herunder:

- Angivelse af, hvilke konkrete tilbud der er omfattet af styringsaftalen.
- Aftaler om udviklingen i taksterne for tilbud omfattet af aftalen.
- Aftaler om takststruktur for de omfattede tilbud.
- Aftaler om takstberegning
- Aftaler om oprettelse og lukning af tilbud og pladser.
- Aftaler om afregning og betaling for brug af tilbud.
- Tilkendegivelse fra kommunalbestyrelserne om overtagelse af regionale tilbud og fastlæggelse af, i hvilket omfang overtagne tilbud skal stå til rådighed for de øvrige kommuner.

Nyt i Styringsaftalen 2018:

- Godkendelsesprocedure for ændring af takster og pladsantal i løbet af året
- Aftaler vedr. håndtering af økonomien vedr. de særlige pladser i psykiatrien.

Udgiftsreduktion

Med Rameaftalen 2017 blev det besluttet, at de nordjyske kommuner og Region Nordjylland skulle sikre en udgiftsreduktion på tilbud omfattet af Nordjysk Socialaftale på 2 pct. i 2017, stigende til i alt 5 pct. i 2020.

Udgiftsreduktionen var en afledt effekt af en analyse, der viste, at enhedsomkostningerne i udvalgte nordjyske tilbud omfattet af Nordjysk Socialaftale umiddelbart var højere end sammenlignelige tilbud fra andre regioner. I den forbindelse pegede analysen på behov for en mere målrettet visitation, eftersom der var tegn på, at de nordjyske borgere på nogle områder blev overvisiteret.

På baggrund af analysen blev det besluttet, at udgiftsreduktionen for tilbud omfattet af Nordjysk Socialaftale skal udmøntes delvis via en generel takstreduktion og delvis via dialog mellem de kommunale myndighedsfunktioner og de udførende driftsherrer, hvor man bl.a. ser på mere målrettet visitation.

Løbende monitorering af udgiftsniveauet

Udgiftsreduktionen monitoreres løbende gennem et særligt udarbejdet monitoreringsværktøj, der sammenligner udgifterne til borgere i tilbud omfattet af Nordjysk Socialaftale i januar 2016 med januar i det pågældende år. Udgiftsmonitoreringen viste, at udgiftsniveauet var 2,7 pct. lavere i januar 2017 sammenlignet med januar 2016, og dermed over kravet på 2,0 pct.

Takstreduktion

De nordjyske driftsherrer skulle i 2017 sikre en samlet takstreduktion på 1 pct. for tilbuddene omfattet af Nordjysk Socialaftale. I både 2018 og 2019 skal de nordjyske driftsherrer kunne påvise en samlet takstreduktion på 0,5 pct. om året, hvorved den samlede takstreduktion ved udgangen af 2019 vil være på 2,0 pct. sammenlignet med 2016 niveau.

Dialogbaseret tilgang

Myndighedskommunen og driftsherren skal gennem dialog og mere præcis visitation sikre en direkte udgiftsreduktion for myndighedskommunens udgifter til borgere i tilbud omfattet af Nordjysk Socialaftale. I 2018 og 2019 forventes det at kunne sikre en samlet udgiftsreduktion på 0,5 pct. om året for de nordjyske kommuner. Den samlede reduktion baseret på mere præcis visitation i 2019 vil således være på 2,0 pct. i forhold til 2016 niveau.

Fakta om udgiftsreduktionen

Tabel 1. Udgiftsreduktion på tilbud omfattet af Nordjysk Socialaftale 2017-2020

	2017	2018	2019	2020	I alt
Årlig udgiftsreduktion	2,0 %	1,0 %	1,0 %	1,0 %	5,0 %
- heraf generel takstreduktion	1,0 %	0,5 %	0,5 %	0,5 %	2,5 %
- heraf dialogbaseret tilgang	1,0 %	0,5 %	0,5 %	0,5 %	2,5 %

Status på udgiftsreduktionen

- Udgiftsreduktionen har omhandlet 1.516 nordjyske borgere, der både var på et tilbud omfattet af Nordjysk Socialaftale i januar 2016 og i januar 2017.
- De nordjyske kommuner havde for den gruppe samlet set en reduktion i myndigheds udgifter på 2,7 pct., svarende til en samlet besparelse på 2,6 mio. kr.
- Størstedelen af myndighedskommunerne har oplevet en udgiftsreduktion, mens enkelte har oplevet en lille stigning.
- Udgiftsmonitoreringen kan ikke påvise om besparelsen er sket gennem lavere takster eller gennem ændringer i borgernes ydelsesindsatser.

Bilag

Bilag vedr. udvikling og koordinering

Bilag 1: Udvikling og koordinering af tilbudsviften

En uddybning omkring udvikling og koordinering. Uddybningen er rettet mod det administrative niveau i kommunerne og regionen

Bilag 2: Samlede aftaler for det forstærkede samarbejde

En beskrivelse af modellen og principperne for det forstærkede samarbejde i Nordjylland inkl. tillægsbeskrivelser

Bilag 3: Tilbud omfattet af det forstærkede samarbejde

En beskrivelse af tilbuddene omfattet af det forstærkede samarbejde for 2017-2018

Bilag vedr. styring og økonomi

Bilag 4: Styringsaftalen

Grundlæggende principper og aftale rettet mod det administrative niveau i kommunerne og regionen i forhold til den daglige drift af tilbud omfattet af Nordjysk Socialaftale. Bemærk. Nyt indhold i forhold til tidligere år

Bilag 5: Aftalevilkår for Specialundervisningstilbud

En beskrivelse af de supplerende specifikke aftalevilkår for de enkelte specialundervisningstilbud, der drives af Region Nordjylland

Bilagene kan hentes her (klik)

<http://nordjysksocialaftale2018-2019.dk>

Hjørring Kommune

JAMMERBUGT
KOMMUNE

REGION NORDJYLLAND
- i gode hænder

THISTED KOMMUNE

VESTHIMMERLANDS
KOMMUNE
- lyst til at gøre en forskel

Sekretariat
for rammeaftaler

KL
Weidekampsgade 10
2300 København S

Att.: Kristian Heunicke

DAS Nordjylland beder KL arbejde for mere hensigtsmæssig lovgivning ift. kommunernes mulighed for arbejde med borgeren.

Den Administrative Styregruppe for Social- og Specialundervisningsområdet i Nordjylland (DAS) anmoder hermed KL om at løfte en række problemstillinger ind i Socialministeriet samt øvrige relevante ministerier vedr. en række oplevet udfordringer i relation til snittet mellem kommunernes opgavevaretagelse og tilsynene på botilbuddene.

Kommunerne har gennemført en kortlægning af behovet for fleksibilitet i tilsynenes fortolkningspraksis. I forbindelse med kortlægningen har det vist sig, at de problematikker, som opleves i kommunerne i forhold til tilsynene ikke alene forårsages af tilsynenes fortolkningspraksis, men at disse i særdeleshed opstår grundet lovgivningen.

Udfordringerne består i følgende:

- Behov for fleksibilitet i pladsfordelingen mellem forskellige paragraffer ved aflastning
- Behov for fleksibilitet i forhold til magt og magtanvendelser
- Mulighed for at gøre brug af velfærdsteknologi
- Begrænsninger i forhold til almenboliger
- Udfordringer ift. værgemål
- Overlap mellem socialtilsynet og andre tilsyn

Vedlagt er uddybende casebeskrivelser af udfordringerne, som belyser problematikkerne.

DAS vil derfor på vegne af de 11 nordjyske kommuner og Region Nordjylland anmode KL om at gå i dialog med de relevante ministerier med henblik på at sikre, at der findes en løsning på fremlagte udfordringer.

Som led i arbejdet omkring at udfolde udfordringerne samt komme med løsninger hertil vil Sekretariatet for Rammeaftaler i Nordjylland gerne være behjælpelig. I den forbindelse inviteres KL til at deltage i et møde DAS, hvor udfordringerne og løsninger kan drøftes.

Med venlig hilsen

Henrik Aarup-Kristensen
Formand for Den Administrative Styregruppe i Nordjylland

Cases

På de følgende sider er der beskrevet en række cases, som illustrer de udfordringer, som kommunerne står over for grundet uhensigtsmæssige lovgivninger. Casene kommer ikke med forslag til løsningsforslag, men det vil de nordjyske kommuner gerne gå i dialog omkring.

Behov for fleksibilitet i pladsfordelingen mellem forskellige paragraffer ved aflastning

Kommunerne melder om, at det er en udfordring, at der ikke kan drives aflastningstilbud med fleksibilitet i pladsfordelingen mellem visitationsparagrafferne: SEL 84 og SEL 52. Den manglende mulighed for fleksibilitet mellem pladserne medfører driftsmæssige udfordringer, der påvirker serviceniveauet i aflastningstilbuddene og ikke opleves som et borger hensyn. Det betyder, at hvis det vurderede behov og fordelingen af pladstyper ikke holder stik, kan der opstå en situation med venteliste på den ene pladstype samtidig med, at der er ledige pladser på den anden. Det kan endvidere vanskeliggøre en relevant flytning af et barn fra den ene pladstype til den anden, hvis der fra myndighed vurderes at være behov for det, ligesom det har indflydelse på fleksibiliteten i fordelingen af døgn til de enkelte familier.

I henhold til Lov om socialtilsyn er det ikke muligt at drive aflastningstilbud med fleksibilitet i pladsfordelingen mellem de to visitationsparagraffer, idet det alene er pladser visiteret efter § 52, som er omfattet af Socialtilsynets godkendelse. Godkendelsen ved Socialtilsynet stiller krav om et fast antal godkendte pladser.

Socialtilsyn Nord støtter kommunernes vurdering, i og med at det vurderes, at det er uhensigtsmæssigt at § 84 ikke er omfattet af krav om godkendelse, når det leveres sammen med § 52 indsats.

Det samme kan gøre sig gældende ved øvrige ydelser, hvor Socialtilsynet har tilsynspligt med en visitationsparagraf men ikke med en der kan give næsten tilsvarende ydelser som eksempelvis støtte og optræning efter SEL § 85 og mentorstøtte efter LAB § 31b.

Behov for fleksibilitet i forhold til magt og magtanvendelser

Med indførelsen af tilsynet er der kommet et øget fokus på det retssikkerhedsmæssige i forhold til borgeren, hvilket kommunerne hilser velkomment. Der er dog områder, hvor lovgivningen omkring magtanvendelser er så rigid, at det bliver en udfordring. Det er ikke umiddelbart helt tydeligt, om det kræver lovændringer eller om det i enkelte tilfælde kan håndteres gennem dialog samt fokus og tolkning af lovgivningen. Udfordringen gør sig særligt gældende i forhold til nedenstående:

- Velfærdsteknologi: Kommunerne oplever at magtanvendelsesreglerne eller tilgangen hertil begrænser muligheden for at anvende velfærdsteknologi på handicapområdet. Det gør sig bl.a. gældende i forhold til teknologi med indbyggede sensorer og trædemåtter med indbyggede sendere. Dette vurderes af socialtilsynet at være overvågning jf. ankestyrelsens fortolkning.
- Hensyn til borgerens sundhed: Der rapporteres ligeledes om udfordringer som kan have sundhedsmæssige konsekvenser. Som når det er en ulovlig magtanvendelse, når botilbud forsøger at hindre en konkret person i gå udenfor uden tøj, eller når det er en ulovlig magtanvendelse at forsøge at forhindre en person i at drikke vand hele tiden på trods af at den pågældende person ville dø ved uhindret adgang til vandhanen.
- Hensyn til skærmning af borgeren: Mulighederne for at skærme borgeren af hensyn til borgerens sikkerhed er ligeledes begrænset som eksempel er det en ulovlig magtanvendelse at låse en havelåge på trods af at borgeren har fri udgang af boligen gennem døren.

Begrænsninger i forhold til almenboliger

Der har været flere eksempler med begrænsninger i forhold til almenboliger, hvor lovgivningen er så stram, at det ikke er til borgerens bedste. Det drejer sig om følgende eksempler:

- Socialtilsynet kunne ikke godkende at lejebolig ændres til en akutbolig fordi borgere i akutboliger ikke betaler leje, og dermed ikke må anvende gangarealerne som finansieres gennem de øvrige beboeres lejemål. Efter 1½ år lykkedes det at få en dialog, som førte til en løsning.
- Det er indmeldt, at socialtilsynet giver påbud såfremt en gruppe, borgere i almenboligers fællesarealer har gæster, eftersom der ikke må være personer i almenboligerne som ikke er personale eller inviteret specifikt af de enkelte beboere, med mindre borgeren er i stand til at give et informeret samtykke herom. Dette udfordrer relations arbejdet i forhold til frivillige, pårørende og evt. kommende beboere og kan risikere at skabe social isolation

Udfordringer ift. værgemål

Vedr. pårørendes mulighed for at deltage i handleplansmøder og indgå i dialog om deres voksne børn der har en udviklingsalder på ½-3 år.

Uenigheden drejer sig om hvorvidt det er nødvendigt, at pårørende skal være udpeget som personlig værge for en beboer, som ikke er i stand til at give informeret samtykke, for at den pårørende kan deltage i handleplansmøde (eller andre møder, hvor beboerens personlige forhold drøftes).

Det betyder, at der i princippet skal laves værgemål for mange af de svageste borgere, blot for at deres forældre kan deltage på handleplansmøder og understøtte deres voksne barn. Det vil ofte være den eneste grund til at lave et værgemål.

Hvis forældre ikke er værger, betyder det i yderste konsekvens, at hvis deres voksne barn får en livstruende sygdom, må bostedet ikke orientere dem om dette.

Tilsynets har med deres opfattelse af lovgivningen påvirket den daglige dialog mellem personale og pårørende, der har fungeret til alles tilfredshed. En ændring der dels betyder at der skal søges en række værgemål, som ellers ikke ville have været nødvendige, og dels betyder, at mange oplysninger om svage borgeres situation, som alle reelt er bekendt med, kun kan drøftes gennem værgeren, og ikke som hidtil i relevant omfang med alle pårørende uden værgers medvirken. Desuden er der ikke sikkerhed for at der i alle tilfælde faktisk vil kunne udpeges en værge efter værgemålslovens kriterier

Vedrørende inddragelse af pårørende til borgere med betydelig nedsat psykisk funktionsevne, er der krav fra Socialtilsynet om personlige værgemål. Der er meddelt afslag på ansøgninger herom fra Statsforvaltningen, med henvisning til Servicelovens § 82 og vejledning nr. 8 til Serviceloven. Der opleves modsatrettede krav til kommunen fra de forskellige myndigheder og forskellig tolkning af Servicelovens § 82.

Overlap mellem socialtilsynet og andre tilsyn

- Embedslægen giver forbud mod at borgere med kronisk smitterisiko benytter fælleskøkkenet, men ifølge Socialtilsynet må man ikke nægte borgeren adgangen. Levnedsmiddelkontrollen forlanger at bakterier og hygiejneregler overholdes og Socialtilsynet forlanger modsat at man ikke udfører magtanvendelser. Det er ikke i denne situation muligt at overholde begge krav uden at få et påbud.

- I forbindelse med hygiejnekontrol gives der på et botilbud påbud om aflåsning af skuffer og køkkenskabe af hygiejnemæssige hensyn, men hvis påbuddet følges vil det være en magtanvendelse ift. Socialtilsynene. Det er ikke i denne situation muligt at overholde begge krav uden at få et påbud.

Sekretariatet for Rammeaftaler
Nordjylland

Boulevarden 13
9000 Aalborg
rammeaftalesekretariat@aalborg.dk
Tlf. 25 20 15 74

Dato: XX.XX.2017

Samarbejdsaftale vedr. matrikelløse indsatser for borgere med spiseforstyrrelser

Mellem

Den Administrative Styregruppe på det specialiserede socialområde i Nordjylland (fremadrettet DAS)

Og

Den Administrative Styregruppe på det Specialiserede Socialområde i Midtjylland (fremadrettet DASSOS)

Samarbejdsaftalen indgås mellem parterne med henblik på at understøtte og bidrage til kontinuerligt at sikre de nordjyske kommuners tilgængelighed til højt specialiserede og socialt rehabiliterende matrikelløse indsatser for borgere med spiseforstyrrelser.

Formålet med samarbejdsaftalen er, at sikre de nordjyske kommuners fortsatte tilgængelighed til den ekspertise, der er i Midtjylland i forhold til borgere med spiseforstyrrelser, som har behov for socialt rehabiliterende matrikelløse ydelser. Samtidig har samarbejdsaftalen et eksplicit fokus på at udbrede viden om denne ekspertise således, at samtlige nordjyske kommuner kender de muligheder, der er for at trække på matrikelløse tilbud i Midtjylland.

Samarbejdsaftalen medfører således ikke bindinger på tilbuddenes kapacitet og tilbudsvifte ligesom den ikke medfører økonomisk bindende konsekvenser for hverken midtjyske tilbud eller de nordjyske kommuner.

Samarbejdsaftalen vedrører de socialt rehabiliterende indsatser i Midtjylland, der i forbindelse med den Centrale Udmelding omkring borgere med spiseforstyrrelser blev vurderet som højt specialiserede jf. Socialstyrelsens definition vurderes som højt specialiserede. Det drejer sig om følgende tilbud:

- Harebakken
- Holmstrupgård
- OK-centeret Enghaven
- Skiftesporet-Horisont
- Sønderparken
- Windsor

Samarbejdsmodel

DAS og DASSOS aftaler følgende vilkår for de nordjyske kommuners tilgængelighed til ekspertise og kompetencer i relation til matrikelløse socialt rehabiliterende indsatser i Midtjylland:

- De nordjyske kommuner har mulighed for at trække på kompetencer og ekspertise ved de midtjyske tilbud, som aftalen omhandler, på lige fod med de midtjyske kommuner.
- Såfremt driftsherrerne beslutter, at ændre væsentligt på de matrikelløse indsatser, herunder lukke eller ændre kapaciteten, adviseres DAS (de nordjyske kommuner) på lige fod med DASSOS (de midtjyske kommuner)
- Etablerer driftsherrerne nye matrikelløse ydelser eller kompetencer, adviseres DAS, såfremt driftsherren vurderer, at ydelserne eller kompetencerne er relevante for de nordjyske kommuner.
- Såfremt de nordjyske kommuners behov ændrer sig markant i forhold til matrikelløse indsatser til målgruppen, så aftales det at DAS kontakter DASSOS eller de enkelte tilbud.

Aftale om konkrete matrikelløse indsatser og kompetencer

Gennem samarbejdsaftalen får de nordjyske kommuner tilgængelighed til en bred række af højt specialiserede matrikelløse indsatser på lige fod med de midtjyske kommuner. De konkrete ydelser aftales og afregnes mellem bestiller og leverandør.

Indsatserne dækker bl.a. over følgende:

- Ambulante indsatser, der kan indgå som en del af et individuelt sammensat forløb, der består af flere matrikelløse indsatser
- Udkørende teams som kan tilbyde udredning af borgerens behov i forhold til socialt rehabiliterende indsatser
- Udkørende teams som kan tilbyde sparring og rådgivning om borgerens behov
- Afholdelse af netværksmøder som del af en netværks- og familieorienteret indsats
- Supervision
- Uddannelsesforløb – både korte forløb og længerevarende forløb

Jf. bilag 1 for en uddybende beskrivelse af de enkelte tilbuds konkrete matrikelløse indsatser.

Aftalens varighed

Samarbejdsaftalen træder i kraft den 1. januar 2018, og løber til udgangen af 2020. Herefter vurderes det, om der er behov for genforhandling af samarbejdsaftalen.

Underskrifter

For DAS Nordjylland

For DASSOS Midtjylland

For Enghaven

Henrik Aarup-Kristensen,
Formand for DAS Nordjylland

Jesper Thyrring Møller,
Formand for DASSOS Midtjylland

Lone Lundsgaard
Centerchef for Enghaven

Bilag

- Bilag 1: Katalog over mulige matrikelløse indsatser
- Bilag 2: Kontaktliste til tilbuddene, DAS og DASSOS

Bilag 1: Katalog over mulige matrikelløse indsatser

For ydelser til børn og unge henvises til tilbuddene: Holmstrupgård og Horisont-Skiftesporet. For ydelser til voksne henvises til alle seks tilbud.

Harebakken

Beskrivelse

Harebakken er et socialpsykiatrisk botilbud beliggende i Faurskov Kommune. Målgruppen er voksne i alderen 18-67 år med svære spiseforstyrrelser og anden selvskadende adfærd, i tillæg hertil kan borgeren have tillægsproblematikker som f.eks. angst, udadreagerende adfærd eller lignende. Personalegruppen repræsenterer forskellige faggrupper såsom pædagoger, ergoterapeuter, social- og sundhedsassistenter og socialrådgivere.

Eksempler på mulige matrikelløse indsatser

- **UDKØRENDE STØTTE VEDR. SPISEVANER:** Harebakken kan yde støtte i udkørende teams, som kan omhandle at genetablere og/eller fastholde normale og regelmæssige spisevaner samt at undgå kompenserende adfærd. Det kan eks. være i form af måltidsstøtte, spisedagbog og samarbejde med diætist og egen læge.
- **FAMILIESAMTALER:** Harebakken yder støtte i form af familiesamtaler i et pårørendesamarbejde.
- **UGESAMTALER:** Harebakken yder støtte i form af ugesamtaler, som kan indeholde støttende og motiverende elementer, drøftelse af faresignaler, psykoedukation samt støtte til andre sociale og praktiske udfordringer i hverdagen.
- **STØTTE TIL ALMENE AKTIVITETER:** Harebakken yder støtte til almene dagligdags, fritids eller sociale aktiviteter, som f.eks. struktur af dagligdag eller hjælp til økonomi og træning i at opretholde egenomsorg.
- **STØTTE IFT. ARBEJDSMARKED ELLER UDDANNELSE:** Harebakken yder støtte til borgere i forhold til at fastholde eller genoptage relationen til arbejdsmarked eller uddannelsesforløb.
- **SPARRING:** Der kan pt. leveres faglig sparring til medarbejdere der arbejder med borgere med spiseforstyrrelser.
- **RIDE- OG KROPSTERAPI:** Harebakken tilbyder ride- og kropsterapi som er særligt tilrettelagt for borgere med spiseforstyrrelser.
- **MUSIK- OG KUNSTTERAPI:** Harebakken tilbyder derudover musik- og kunstterapi på Harebakken.
- **UNDERVISNING OG SIDENMANDSLÆRING:** Harebakken tilbyder undervisning og sidemandsoplæring ift.:
  - Udkørende støtte vedr. spisevaner
  - Familiesamtaler
  - Ugesamtaler
  - Støtte til almene aktiviteter

Holmstrupgård

Beskrivelse

Holmstrupgård er beliggende ved Aarhus og er et helhedsorienteret miljøterapeutisk behandlingstilbud til normalt begavede unge med psykiatriske lidelser mellem 14 og 23 år, herunder bl.a. spiseforstyrrelser. Holmstrupgård har mere end 15 års erfaring med specialiseret døgnindsats ift. unge med spiseforstyrrelse.

Eksempler på mulige matrikelløse indsatser

- **FAMILIER OG SPISEFORSTYRRELSE:** FoS (Familier og spiseforstyrrelse) er et ambulansetilbud, hvor målgruppen er familier med unge, der har en spiseforstyrrelse og som evt. sammen med spiseforstyrrelsen kan have andre psykiske/psykiatriske vanskeligheder. Det er unge i alderen ca. 14-18 år, hvor den unge er hjemmeboende. Arbejdet foregår med og i familien, evt. med forældrene og den unge i en periode hver for sig. Tilbuddet er præget af fleksibilitet, og kan sammensættes efter det konkrete behov i en familie. Et forløb har en varighed på 9 mdr., og kan samlet set indeholde familiesamtaler, familiekursus, ungekursus, samtalegruppe og evt. forældre støttegrupper.
- **SUPERVISION OG UNDERVISNING:** Holmstrupgård har mere end 15 års erfaring med specialiseret døgnindsats ift. unge med spiseforstyrrelse, og såvel afdelingspersonale som de tilknyttede psykologer har erfaring med undervisning, supervision og sparring omkring andre unge med spiseforstyrrelse. Holmstrupgård indgår meget gerne i disse opgaver ad hoc, og vil også kunne indgå aftale om planlagte uddannelsesforløb af kortere eller længere varighed og i en form, som er tilpasset de behov, som efterspørges.
- **STØTTE TIL SPISESITUATIONER:** Holmstrupgård kan yde støtte i udkørende teams – også i den nordjyske kommune. Her kan Holmstrupgårds medarbejder yde direkte støtte til borgeren ifm. spisesituationer eller medarbejderen kan oplære myndighedskommunens medarbejdere i selv samme indsats.
- **NETVÆRKSARBEJDE:** Holmstrupgård har stor erfaring i, hvordan man inddrager netværket omkring borgeren, herunder facilitering af netværksmøder.
- **UDVIKLING AF NYE TILBUD:** Holmstrupgård indgår gerne i et samarbejde med de nordjyske kommuner med henblik på at udvikle tilbud, som kan tilgodese de behov, som er relevante for de nordjyske kommuner.
- **OPLÆRING:** Det er muligt at tilkøbe oplæring i ovenstående indsatser

OK-Centeret Enghaven

Beskrivelse

Enghaven er et privat botilbud beliggende i Horsens Kommune. Målgruppen er voksne fra 18-65 med svære spiseforstyrrelser, og beboerne bor sammen med mennesker med forskellige psykiatriske problemstillinger. Her tilbydes et individuelt tilpasset støttende behandlingsmiljø parallelt med ambulante behandling. Enghaven arbejder ud fra en 3-sporet behandlingsmodel: Fysisk – psykisk – socialt. Der søges, at skabe helhed og sammenhæng for beboerne i det terapeutiske og miljøterapeutiske tilbud. Se mere på www.ok-enghaven.dk/

Eksempler på mulige matrikelløse indsatser

- **BISTAND TIL SPISESITUATIONER:** Som tilkøb til bostøtte kan Enghavens personale komme ud i borgerens eget hjem og spise med borgeren under måltidet, samt indgå i samvær efter et måltid. I dette tilfælde skal der være massiv støtte omkring vejning og samarbejde med blandt andet psykiatrien eller egen læge.
- **PSYKO-FYSISK BEHANDLING AF SPISEFORSTYRRELSE:** Enghaven kan tilbyde kropslig behandling som tillæg til bostøtte. Denne behandling varetages af en fysioterapeut og en psykomotorisk Terapeut. Det overordnede mål med den kropslige behandling er at skabe integritet og styrke jeg-funktionen. Der sigtes mod at påvirke den spiseforstyrredes manglende selvværd, forstyrrede krops- og selvopfattelse, at føle sig tyk/fed, grim, dum og lign. ved at give en autentisk sansebaseret oplevelse af kroppen, som går bag om den psykopatologiske oplevelse af kroppen. Der tages udgangspunkt i konkrete kropssansninger og kropsoplevelser, og der forsøges at skabe nærvær via en øget kropskontakt. Målet er at skabe refleksion og bevidsthed om kroppens funktioner, dens signaler og styrke evnen til at sanse, opleve og arbejde med kroppen. Den psykomotoriske behandling indeholder samtale, massage, ressourceorienteret færdighedstræning samt traumeterapi. Den fysioterapeutiske behandling omfatter samtale, kropsbilledanalyse, BAT (Body Awareness Therapy), massage samt superviseret og doseret træning/motion.
- **SUPERVISION OG UNDERVISNING:** Enghaven har mange års erfaring med specialiseret døgnindsats ift. unge med spiseforstyrrelse, og såvel afdelingspersonale som den tilknyttede psykolog har erfaring med undervisning, supervision og sparring omkring andre unge med spiseforstyrrelse. Enghaven indgår meget gerne i opgaver ad hoc, og vil også kunne indgå aftale om planlagte uddannelsesforløb af kortere eller længere varighed og i en form, som er tilpasset de behov, som efterspørges. Enghaven kan anvende Skype og face Time i forhold til supervisioner og rådgivning til borgere og behandlere.
- **UDVIKLING AF NYE TILBUD:** Enghaven indgår gerne i et samarbejde med de nordjyske kommuner med henblik på at udvikle tilbud, som kan tilgodese de behov, som er relevante for de nordjyske kommuner.
- **EFFEKT MÅLING:** Enghaven anvender effektmåling til hele tiden at dokumentere og videreudvikle behandlingstilbuddet. Således tilpasses hele tiden behandlingen med henblik på at opnå størst mulig effekt og udvikling for borgerne.

Skiftesporet-Horisont

Beskrivelse

Skiftesporet-Horisont er et psykosocialt behandlingstilbud i Herning Kommune bestående af et bo -og dagtilbud. Målgruppen er unge fra 15 år og op med svære spiseforstyrrelser og andre sindslidelser. Der tilbydes en række ambulante og udkørende ydelser, som alle er funderet i Skiftesporet-Horisonts egen praksis, erfaring og viden. Tilbuddet har siden 2008 været VISO leverandør på spiseforstyrrelsesområdet, og er derfor vant til at levere ydelser inden for området, ligesom de har stor erfaring med formidling. Se mere på www.skiftesporet-horisont.dk

Eksempler på mulige matrikelløse indsatser

- **UDKØRENDE TEAM:** Skiftesporet-Horisont har et udkørende team som kan tilbyde sparring om og rådgivning og udredning af borgerens behov med henblik på afklaring af den mest hensigtsmæssige indsats.
- **NETVÆRKS MØDER I ÅBEN DIALOG:** Skiftesporet-Horisont har et team, der er specialiserede i at udføre netværksmøder, som en netværks- og familieorienteret indsats med henblik på, at alle stemmer kommer i tale og alle stemmer kommer i spil, så den helhedsmæssige indsats får størst effekt. Det gælder både i forhold til det professionelle og private netværk. Netværksmøderne vil metodisk tage udgangspunkt i Åben Dialog tilgangen med reflekterende team m.m.
- **SUPERVISION:** Der tilbydes supervision i konkrete sager eller til medarbejdere, der arbejder med målgruppen
- **UDDANNELSESFORLØB:** Der tilbydes kortere eller længere uddannelsesforløb om at arbejde rehabiliterende med personer med spiseforstyrrelser. Gerne et "praksis" forløb, hvor viden om spiseforstyrrelser og de forskellige dynamikker kombineres med kursistens egne praksiserfaringer.
- **FORLØB OG OPLÆRING:** Skiftesporet-Horisont kan tilbyde forløb og oplæring i alle ovenstående indsatser.

Sønderparken

Beskrivelse

Sønderparken er beliggende i Hedensted Kommune, og drives af Region Midtjylland. Sønderparken har et særligt tilbud til voksne med svær spiseforstyrrelse, som har behov for et socialt rehabiliterende tilbud. Det særlige tilbud hedder - Et Liv til Forskel - og er en koordineret, sammenhængende og højt specialiseret indsats. Et Liv til forskel er et gruppetilbud med individuelle muligheder, alt afhængig hvor langt den enkelte er i sin proces.

Sønderparken har, som det eneste tilbud i Region Midtjylland, et integreret psykosocialt træningscenter, der sammenkitter bostøtte og tilbud om psykosocial udvikling.

Den højt specialiserede indsats på Sønderparken i forhold til voksne mennesker med svær spiseforstyrrelse er kendetegnet ved:

- højt faglig ekspertise med viden om specialet
- at medarbejdernes arbejdstid kun er relateret til målgruppen og teamet er tværfagligt sammensat (ergoterapeuter, social og sundhedsassistenter, pædagoger, diætist, fysioterapeut og musikterapeut)
- at der er tæt samarbejde til relevante eksterne samarbejdspartnere fx privatpraktiserende læge, Center for Spiseforstyrrelser
- at der er måltidstøtte i gruppe 5 gange dagligt i en struktureret og fastlagt ramme
- at der er kontinuerligt og målrettet fokus på det levede liv og livskvalitet

Indsatsen i forhold til voksne med svære spiseforstyrrelser foregår på Sønderparkens matrikel af et fast team af medarbejdere. Sønderparken har ingen ambulante ydelser til borgere med svær spiseforstyrrelse uden for matriklen.

Kommuner og andre aktører er velkomne til at henvende sig til Sønderparken, hvor der kan aftales inspirationsbesøg på Sønderparken, hvor tilbuddet kan fortælle om deres ydelser og indsatser til målgruppen.

Sønderparken tilbyder ingen ambulante ydelser til målgruppen, men kan tilbyde vidensdeling.

Eksempler på mulig vidensdeling

INSPIRATIONSBesøg: Kommuner og andre aktører er velkomne til at henvende sig til Sønderparken, hvor der kan aftales inspirationsbesøg på Sønderparken, hvor tilbuddet kan fortælle om deres ydelser og indsatser til målgruppen.

SIDEMANDSOPLÆRING PÅ SØNDERPARKEN: Der kan efter inspirationsbesøg laves individuel aftale om at få medarbejdere kan deltage i tilbuddet under sidemandsoplæring, dog under forudsætning af at teamet vurderer, at den aktuelle målgruppe kan håndtere gæste-medarbejder i tilbuddet.

SPARRING OG RÅDGIVNING: Sønderparken kan tilbyde sparring og rådgivning i enkeltssager. Der er ikke tale om supervision.

UDVIKLING AF TILBUD: Sønderparken kan afholde kursus for medarbejdere, i forhold til hvordan det er muligt at bygge et døgntilbud op omkring mennesker med svære spiseforstyrrelser. Der tages udgangspunkt i Sønderparkens egne erfaringer, "De Nationale Retningslinjer - for rehabilitering til borgere med svære spiseforstyrrelser" og Sundhedsstyrelsens "Spiseforstyrrelser - anbefalinger for organisation og behandling".

Windsor

Beskrivelse

Windsor er beliggende i Aarhus midtby og drives af Aarhus Kommune. En tredjedel af botilbuddets pladser er forbeholdt borgere med svær spiseforstyrrelse, som har behov for et psykosocialt rehabiliterende tilbud. Der udover er der 2 dagtilbudspladser, hvor borgere tilbydes samvær og støtte til et dagligt hovedmåltid.

Målgruppen er voksne fra 18 år og op med svære spiseforstyrrelser og andre sindslidelser. Der tilbydes en række udkørende ydelser, som alle er funderet i Windsors egen praksis, erfaring og viden. Praksis er funderet i bl.a. Dialektisk Adfærdsterapeutiske principper, samt i Åben Dialog – en relations- og netværksorienteret praksis.

Tilbuddet er Center for Bo-områdets VISO leverandør på spiseforstyrrelsesområdet, og er derfor vant til at levere rådgivningsydelser, ligesom de har stor erfaring med formidling.

Eksempler på mulige matrikelløse indsatser

- **NETVÆRKSMØDER I ÅBEN DIALOG:** Windsor har flere medarbejdere, der er specialiserede i at udføre en indsats med afsæt i Åben Dialog. Herunder facilitering af netværksmøder, hvor borger og betydningsfulde medlemmer fra personens private og professionelle netværk samles. Tankegangen er, at positive forandringer ikke kun opstår inden i borgeren alene, men også gennem dialogen blandt netværkets medlemmer.
- **SPARRINGS- OG RÅDGIVNINGSFORLØB:** Der tilbydes kortere eller længere forløb med sparring og rådgivning til medarbejdere, der yder en rehabiliterende indsats til personer med spiseforstyrrelser.
  - Forståelse af hvad det vil sige at leve med svær spiseforstyrrelse
  - At håndtere udfordringer i samarbejdsrelationen med borger
  - At støtte borger til at kunne forstå og håndtere ambivalensen og spiseforstyrrelses-adfærd igennem træning af færdigheder
  - At støtte til borger før, under og efter måltidet.

Bilag 2: Kontaktliste

DAS Nordjylland:

Rammeaftalesekretariatet Nordjylland, Rammeaftalesekretariat@aalborg.dk, <http://www.rammeaftalernord.dk/>

DASSOS Midtjylland:

Rammeaftalesekretariatet Midtjylland, mesm@viborg.dk, <http://rammeaftale.viborg.dk/>

Tilbuddene

	Kontaktinformationer	Hjemmeside
Harebakken	Tlf. nr.: 89 64 26 30	https://www.favrskov.dk/borger/omsorg-og-sundhed/harebakken
Holmstrupgård	Tlf. nr.: 7847 8600 Mail: holmstrupgaard@ps.rm.dk	http://www.holmstrupgaard.rm.dk/
OK-Centeret Enghaven	Tlf. nr.: 7565 9211 Mail: sikker.enghaven@ok-fonden.dk	http://www.ok-enghaven.dk/
Skiftesporet-Horisont	Tlf. nr.: 9628 5200 Mail: skiftesporet@herning.dk	http://www.skiftesporet-horisont.dk/
Sønderparken	Tlf. nr.: 7847 7080 Mail: soenderparken@ps.rm.dk	http://www.svo.rm.dk/om-specialomradet/sonderparken/ http://www.svo.rm.dk/om-specialomradet/sonderparken/vi-tilbyder/et-liv-til-forskel-spiseforstyrrelse/
Windsor	Tlf. nr.: 8713 3373	https://www.aarhus.dk/da/borger/Handicap-og-socialpsykiatri/Psykisk-saarbare-og-udsatte-voksne/Bostoette-botilbud-og-forsorgshjem/Windsor.aspx

Årshjul 2018

Måned	Fora/aktør	Aktivitet
Jan. 2018	Mail orientering (i stedet for DAS mødet i januar)	- Orientering om at der udsendes skemaer vedr. indstillinger til nye tilbud omfattet af det forstærkede samarbejde (og evt. udmelding) - Orientering om at der sendes skemaer til driftsherrerne for de lands- og landsdelsdækkende tilbud
	Kommunerne/Regionen	- Anmodning om indstillinger fra driftsherrer der evt. ønsker nye tilbud omfattet af det forstærkede samarbejde (plus evt. udmelding) - Anmodning om indmeldinger fra driftsherrer vedr. kapacitet og belægning på lands- / landsdelsdækkende tilbud
Feb. 2018	Workshop om snitflader mellem kommune og psyk.	- Slut januar eller start februar indkaldes til "sættemøde" ift. fokusområde 2.
	DAS 26. februar	- Resultater fra workshop om fokusområde 2 præsenteres for DAS - Status på etablering af de særlige pladser i psykiatrien, herunder udpegning af fast kommunal repræsentant
Mar. 2018	Workshop om tilbud til unge med stofmisbrug	- Workshop der skal folde anbefalingerne vedr. unge med stofmisbrug ud.
	Kommuner/region	- Udarbejdelse og fremsendelse af årsrapporter vedr. det forstærkede samarbejde
	Ekspertpanelet	- Drøftelse om årsrapporter – er der opmærksomhedspunkter til DAS drøftelsen - Nye indmeldinger/udmeldinger vedr. tilbud til det forstærkede samarbejde som skal behandles
Apr. 2018	Undervisning om borgere med spiseforstyrrelser	- To dages undervisningsforløb, der udspringer af CU vedr. borgere med svær spiseforstyrrelse
Maj 2018	Møde om udbud og efterspørgsel	- Drøftelse om sammenhæng mellem udbud og efterspørgsel om rammeaftaletilbud og de lands- og landsdelsdækkende tilbud og sikrede afdelinger
	DAS 30. maj	- Årlig drøftelse i DAS af tilbuddene under det forstærkede samarbejde, herunder behandling af årsrapporter - Udgiftsanalyse - Opfølgning på møde om udbud/efterspørgsel - Evt. drøftelse af emner til politisk temadag i efteråret 2018
Juni 2018	Dialog workshop om det forstærkede samarbejde	- Som opstart på den nye toårige aftaleperiode for det forstærkede samarbejde inviteres til en dialog workshop, hvor myndighed og driftsherre kan drøfte ønsker til indsatser på tilbuddene.
Aug. 2018	DAS 24. aug.	- Status på forårets aktiviteter
Okt. 2018	Kommunerne/region	- Takstindmelding – indmelding af endelige takster og tilbud til styringsaftalen for 2019
	Politisk temadag med brugerorganisationerne	- Tema afklares ved næste møde i dialogforum
	DAS 30. okt.	- Godkendelse af årshjul for 2019 inkl. proces for udarbejdelse af Nordjysk Socialaftale 2020-2021

Til:

Samarbejdsforum Nord
Samarbejdsforum Syd
Samarbejdsforum Thy/Mors
Samarbejdsforum Børn og Unge
Specialektoren, Region Nordjylland

Aalborg d. 8. november 2017

Henvendelse vedr. arbejdet i Samarbejdsfora for Psykiatri

Den 11. september 2017 blev der afholdt møde mellem kommunernes forretningsudvalg på sundhedsområdet og socialområdet samt psykiatrilæden. På dette møde blev aktuelle udfordringer i samarbejdet mellem kommunerne og psykiatrien drøftet, og i forbindelse hermed blev arbejdet i de fire samarbejdsfora på psykiatriområdet berørt.

Som I er bekendte med, er formålet med Sundhedsaftalens Samarbejdsfora overordnet at varetage opfølgningen på Sundhedsaftalens driftsdel, dvs. følge op på implementeringen af de aftaler, der er en del af Den Tværsektorielle Grundaftale. Når nyere udviklingsprojekter fra Sundhedsaftalen 2015-2018 er klar til implementering, overgår ansvaret for implementeringen af disse også til de lokale samordningsfora.

Formålet med samarbejdsfora er herudover:

- Medvirke til at målene i Den Politiske Sundhedsaftale opfyldes
- Varetage implementeringen og opfølgningen af Sundhedsaftalen ved at drøfte og afklare samarbejdet på det praktiske plan i det daglige samarbejde mellem kommuner og sygehuset
- Drøfte og evt. igangsætte eller koordinere nye tiltag eller ideer, der kan styrke og optimere det lokale samarbejde under hensyntagen til Sundhedsaftalen
- Gøre Den Administrative Styregruppe opmærksom på, hvis der opstår situationer, hvor konkrete aftaler under Den Tværsektorielle Grundaftale bør justeres.
- Skabe en arena for det daglige, lokale samarbejde mellem kommuner og sygehuse.

I Nordjysk Socialaftale 2018-2019 er der udpeget et fokusområde (fokusområde 2), der skal se på samarbejdet mellem kommunerne og behandlingspsykiatrien. I forbindelse med fokusområdet er der desuden identificeret 3 initiativer, som der særligt skal arbejdes på. Samarbejdsfora forventes at være medvirkende til at initiativerne fra dette fokusområde realiseres.

Materiale vedr. Nordjysk Socialaftale 2018-2019 og fokusområde 2 kan tilgås her: <http://www.nordjysksocialaftale2018-2019.dk/media/1531/nordjysk-socialaftale-2018-2019.pdf>.

På fællesmødet d. 11. september 2017 var det generelle indtryk, at der er behov for et "servicetjek" af samarbejdsforaene og arbejdet i grupperne er tråd med formålsbeskrivelsen. På den baggrund bedes I på jeres næste møde drøfte følgende elementer med henblik på udarbejdelse af en fælles statusskrivelse.

Vedr. ansvaret for implementering af sundhedsaftalen og (fremadrettet) også Nordjysk Socialaftale

Samarbejdsfora bedes vurdere:

- Hvordan implementeringen af sundhedsaftalerne generelt forløber?
- Finder der en systematisk gennemgang af aftalerne sted? Hvis ja, hvordan gøres dette?
- Er der specifikke aftaler, som giver særlige udfordringer? Hvis ja, hvad er det, som giver udfordringerne?
- Hvordan sikrer samarbejdsfora, at de beslutninger, som er truffet i Den administrative styregruppe, bliver udmøntet i samarbejdsforaene?

Vedr. planlægning af møderne i samarbejdsfora

Samarbejdsfora bedes vurdere:

- Hvilke krav der stilles til dagsordenerne?
- Hvordan bidrager medlemmer af gruppen i fællesskab til at bringe relevante emner på dagsordenen?
- Hvordan sikres det, at kommunerne indtager en aktiv rolle ved udarbejdelsen af dagsordener, så drøftelserne kommer til at afspejle både regionale og kommunale interesseområder/behov?
- Hvordan er sekretariatsunderstøttelsen af forummet organiseret?
- Er materiale til møderne tilstrækkeligt belyst, så der er mulighed for en fornuftig mødeforberedelse forud for mødernes afholdelse?

Herudover anbefales det, at dagsordenerne fokuserer på behandling af punkter primært relateret til implementering af indgående sundhedsaftaler og socialaftale samt løsning af aktuelle problemstillinger. Faglig sparring og vidensdeling bedes løftet i andet regi.

Når der har været mulighed for at drøfte ovenstående på møde i jeres samarbejdsfora, bedes I sende en kort tilbagemelding/status til Det fælleskommunale Sundhedssekretariat via mail mft@aalborg.dk. Sekretariatet kan også kontaktes, hvis der er spørgsmål til denne henvendelse.

Afslutningsvist blev det på fællesmødet d. 11. september 2017 bemærket, at det af Kommissorium for samarbejdsforum (vedhæftet denne henvendelse) fremgår, at medlemmerne af samarbejdsfora udpeges fra det kommunale og regionale ledelsesniveau (chefniveau) for at sikre at intentionen med mødeforummet kan sikres. De steder, hvor dette ikke gør sig gældende på nuværende tidspunkt, bedes det overvejes, om der er behov for en tilpasning af repræsentationen.

Med venlig hilsen

Rikke Albrechtsen, direktør, Frederikshavn

Henrik Aarup, direktør, Brønderslev

Formand for Sundhedsdirektørernes
forretningsudvalg

Formand for Socialdirektørernes
forretningsudvalg

Anette Sloth, Psykiatridirektør

Region Nordjylland

Den Administrative Styregruppe for
Social- og Specialundervisnings-
området i den midtjyske region

Til:

KL
Weidekampsgade 10
2300 København S

Att. Rigmor Lond

Sekretariat for Rammeaftaler
Midtjylland
Prinsens Allé 5
8800 Viborg

Dato: 26. september 2017

Sagsbehandler:
Maria Eeg Smidt
Tlf. 41 71 99 98
mesm@viborg.dk

Lovændringer på botilbudsområdet imødekommer ikke i tilstrækkelig grad kommunernes behov

Den Administrative Styregruppe for Social- og Specialundervisningsområdet i den midtjyske region (DASSOS) anmoder hermed KL om at løfte en række problemstillinger ind i Transport-, Bygnings- og Boligministeriet samt øvrige relevante ministerier vedr. en række problemstillinger ved de kommende lovgivningsændringer på botilbudsområdet. DASSOS opfordrer til, at KL efter en vurdering også kan rejse problemstillingen over Ankestyrelsen.

Det er DASSOS opfattelse, at de foreslåede lovændringer i almenboligloven ikke i tilstrækkeligt omfang imødekommer kommunernes udfordringer på området for længerevarende eller midlertidige botilbud, samt at der også efter at lovændringen gennemføres vil være en mindre gruppe, hvis behov kun kan dækkes med et tilbud efter servicelovens § 108.

Lovændringerne løser ej heller udfordringen med, at mange borgere ikke har råd til at afholde lejeudgiften i en almen bolig. DASSOS ser derfor meget gerne, at KL arbejder aktivt på at sikre, at der bliver indført den nødvendige hjemmel til nedsættelse af huslejeudgiften i de tilbud, som drives efter almenboliglovens regler.

Derudover er det DASSOS opfattelse, at de kommende lovforslag i Økonomaftalen, som de er beskrevet, ikke løser kommunernes udfordringer med, at det ikke er tilladt at anvende bygninger, der er opført efter almenboligloven til at yde et midlertidigt botilbud jf. servicelovens § 107 (eller et længerevarende tilbud jf. § 108).

Problemstillingerne er uddybet på næste side.

DASSOS vil derfor på vegne af de 19 midtjyske kommuner og Region Midtjylland anmode KL om at gå i dialog med de relevante ministerier med henblik på at sikre, at de rejste problemstillinger løftes ind i det lovforberedende arbejde.

Med venlig hilsen

Jesper Thyrring Møller
Formand for DASSOS i den midtjyske region

Uddybning af problemstillinger ved de kommende lovgivningsændringer på botilbudsområdet

Kommende lovændringer i almenboligloven

DASSOS ser desværre ikke, at de kommende lovændringer i almenboligloven (dateret 4. juli 2017) i tilstrækkeligt omfang imødekommer kommunernes udfordringer på området for længerevarende botilbud. Det er selvfølgelig et skridt på vejen, at der bliver mulighed for at friholde de borgere, der er visiteret til tilbud efter almenboligloven, for udgifter i forbindelse med ødelæggelser i boligen. DASSOS er opmærksomme på, at lovændringen sker for at imødegå Ankestyrelsens principafgørelse 72-14.

Det er derfor væsentligt at påpege, at principafgørelsens primære begrundelse er, at borgerens nedsatte funktionsevne var af en sådan beskaffenhed, at borgeren ikke var i stand til at påtage sig de forpligtelser eller udnytte de rettigheder, der følger af et lejeforhold. DASSOS anser således ikke lovændringen for at være tilstrækkelig til, at vi kan se bort fra Ankestyrelsens principafgørelse 72-14.

Det er således frygten i DASSOS, at Ankestyrelsen – også efter den anførte lovændring - vil være af den opfattelse, at der ikke er fuldstændigt sammenfald mellem målgrupperne for botilbud efter serviceloven § 108 og almenboliglovens § 105.

Udfordring ift. huslejudgifter i almene boliger

I tillæg til de problemstillinger, som Ankestyrelsens principafgørelse fremhæver, skal DASSOS gøre opmærksom på den udfordring, som mange af vores borgere har i forhold til at afholde udgiften til husleje i de visiterede almene boliger. Ved visitation til botilbud efter serviceloven er der hjemmel til at nedsætte egenbetalingen således, at borgeren har et rimeligt beløb til personlige fornødenheder. Denne mulighed eksisterer ikke ved almene boliger, hvorfor borgerne i mange tilfælde ikke har de nødvendige midler til afholdelse af udgiften til husleje.

DASSOS ser derfor meget gerne, at KL arbejder aktivt på at sikre, at der bliver indført den nødvendige hjemmel til nedsættelse af huslejudgiften i de tilbud, som drives efter almenboliglovens regler. Der kan i den sammenhæng også ses på mulighederne for finansiering, evt. ved at lade sig inspirere af frikommuneloven, hvor kommunerne kan give huslejetilskud i almene ældre- og ungdomsboliger, der anvendes som udslusningsboliger

Manglende løsning ift. at anvende bygninger opført efter almenboligloven til midlertidige tilbud

Det er DASSOS' opfattelse, at de kommende lovforslag jf. økonomiaftalen ikke løser kommunernes udfordringer med, at det ikke er tilladt at anvende bygninger, der er opført efter almenboligloven til midlertidige botilbud jf. servicelovens § 107 (og ej heller længerevarende tilbud jf. § 108). Det er en stor udfordring for kommunerne, at der ikke kan ydes botilbud jf. serviceloven i almene boliger.

Mange egnede boliger rundt omkring i kommunerne, er opført efter almenboligloven, og der er et stort behov for at kunne udnytte disse boliger til botilbud. Dette ses fx også ved, at der tidligere - inden kommunerne blev opmærksomme på, at løsningen ikke var lovlig - var praksis for, at udnytte disse velegnede almene boliger til botilbud jf. serviceloven. For at kunne møde borgernes mange og forskellige behov, er der brug for at råde over mange forskellige typer af boliger.

Kommunerne har brug for langt bedre muligheder for at arbejde rehabiliterende i de bygninger, vi råder over i dag, så vi samlet set kan hjælpe flest muligt. Hvis det ikke er tilladt at anvende bygninger, der er opført efter almenboligloven til at yde et midlertidigt tilbud kan det i nogle tilfælde betyde, at kommunen både skal betale tomgangsleje til tomme almene boliger, og samtidig ikke kan tilbyde de unge en velegnet bolig. Reglerne om boliger for mennesker med nedsat funktionsevne kan være en barriere for den rehabiliterende tilgang.

Den Administrative Styregruppe for Social- og Specialundervisningsområdet i den midtjyske region

**Sekretariat for Rammeaftaler
Midtjylland
Prinsens Allé 5
8800 Viborg**

KL-svar vedr. henvendelse om lovændringer på botilbudsområdet

Den Administrative Styregruppe for Social- og Specialundervisningsområdet i den midtjyske region (DASSOS) har den 29. september 2017 henvendt sig til KL vedr. kommende lovændringer på botilbudsområdet.

DASSOS beskriver tre problematikker i henvendelsen:

1. At foreslåede ændringer i almenboligloven ikke i tilstrækkeligt omfang imødekommer kommunernes udfordringer, samt at der også efter at lovændringen gennemføres vurderes at være en mindre gruppe af borgere, hvis behov kun kan dækkes med et tilbud efter servicelovens § 108.
2. At lovændringerne ikke løser udfordringen med, at mange borgere ikke har råd til at afholde lejeudgiften i en almen bolig.
3. At de kommende lovforslag i Økonomaftalen ikke løser kommunernes udfordringer med, at det ikke er tilladt at anvende bygninger, der er opført efter almenboligloven til at yde tilbud efter servicelovens § 107 og 108.

KL er overordnet set meget enig med DASSOS i, at der er behov for at gøre reglerne om botilbud og plejeboliger mere fleksible, ligesom der er behov for flere billige boliger, som kommuner kan anvise til borgere med særlige behov. Det er netop baggrunden for den del af økonomaftalen for 2018, der vedrører en mere fleksibel anvendelse af boliger og botilbud.

Det forventes, at der vil kunne fremsættes lovforslag vedr. øget mulighed for fleksibilitet på botilbudsområdet i folketingsåret 2018/2019. Det skyldes, at regeringen ønsker at forslag til ændringer af reglerne skal tage højde for og hænge sammen med de forventede forslag til ændringer af reglerne om magtanvendelse. Der pågår aktuelt et serviceeftersyn af reglerne om magtanvendelse.

Her er KL's svar på de tre problematikker, DASSOS beskriver:

Af 1) Kommende ændringer i almenboligloven

DASSOS påpeger, at den primære begrundelse for tildeling af et botilbud efter servicelovens § 108 i Ankestyrelsens principafgørelse nr. 72-14 er, at borgerens nedsatte funktionsevne var af en sådan beskaffenhed, at borgeren ikke var i stand til at påtage sig de forpligtelser eller udnytte de

Dato: 12. oktober 2017

Sags ID: SAG-2016-03882
Dok. ID: 2418322

E-mail: RIL@kl.dk
Direkte: 3370 3238

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 1 af 3

rettigheder, der følger af et lejeforhold. DASSOS anser således ikke lovændringen for at være tilstrækkelig til, at kommunerne kan se bort fra Ankestyrelsens principafgørelse 72-14.

Når en borger ikke er i stand til at påtage sig de forpligtelser eller udnytte de rettigheder, der følger af et lejeforhold, så skal kommunalbestyrelsen påse, om borgeren har behov for en værge. I tilfælde af, at borgeren tildeles en værge, vil det være denne person, der påtager sig de forpligtelser og udnytter de rettigheder, der følger af lejeforholdet på vegne af borgeren.

Borgerne har frit valg mellem længerevarende botilbud efter almenboligloven og servicelovens § 108. Dette følger af Ankestyrelsens principafgørelse nr. 41-15. Desuden er det ikke boformens juridiske grundlag, der er afgørende for, om boligen kan rumme en person med særlige behov. Det afgørende er den hjælp borgeren visiteres til i boligen, og som ofte vil være socialpædagogisk bistand efter servicelovens § 85.

Det er KL's opfattelse, at det kommende forslag om ændring af almenboligloven vil sidestille de to boligformer, så det vil være muligt at visitere borgere med længerevarende behov til begge boligtyper, ud fra en faglig og økonomisk vurdering af, hvilket tilbud, der bedst matcher borgerens behov, og uanset om tilbuddet er oprettet efter servicelovens § 108 eller almenboliglovens § 105.

Ad 2) Udfordringer i forhold til huslejeudgifter i almene boliger

DASSOS påpeger, at mange borgere har en udfordring i forhold til at afholde udgiften til husleje i de visiterede almene boliger. DASSOS efterspørger, at der bliver en hjemmel til nedsætte egenbetalingen i almene boliger på samme måde, som der er mulighed for i botilbud efter Serviceloven.

I forbindelse med økonomiaftalen for 2016 aftalte KL og regeringen at afdække barrierer for at tilvejebringe billige almene boliger. Muligheden for huslejetilskud har været drøftet i den arbejdsgruppe, der har været nedsat i forlængelse af økonomiaftalen. Det blev dog ret hurtigt tydeligt, at det ikke var en vej, som regeringen ønskede at gå.

På baggrund af arbejdet i arbejdsgruppen vil regeringen imidlertid iværksætte et antal forenklinger, som skal medvirke til lavere huslejer generelt i den almene sektor. I den sammenhæng er der blandt andet trådt en ændring af bygningsreglementet i kraft pr. 1. juli 2017. På baggrund af regeringens lovprogram for 2017/18 kan der herudover forventes at blive fremsat lovforslag med forenkling af indretningskravene til alment nybyggeri.

Ad 3) Manglende løsning i forhold til at anvende bygninger opført efter almenboligloven til midlertidige tilbud

Det er DASSOS' opfattelse, at de kommende lovforslag jf. økonomiaftalen ikke løser kommunernes udfordringer med, at det ikke er tilladt at an-

Dato: 12. oktober 2017

Sags ID: SAG-2016-03882
Dok. ID: 2418322

E-mail: RIL@kl.dk
Direkte: 3370 3238

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 2 af 3

vende bygninger, der er opført efter almenboligloven til midlertidige botilbud jf. servicelovens § 107 (og ej heller længerevarende tilbud jf. § 108), samt at dette er en stor udfordring for kommunerne.

Det er tilladt at anvende bygninger, der er opført efter almenboligloven til midlertidige eller længerevarende botilbud jf. servicelovens §§ 107-108. Det kræver en omdannelse af de pågældende boliger. Der er forskellige regler for dette, afhængig af om bygningerne er ejet af en almen boligforening eller kommunen. Der er endvidere muligheder for at anvende almene aflastningsboliger efter almenboliglovens § 56 som midlertidige boliger til de borgere, der opfylder betingelserne herfor. KL henviser til Trafik, Bygge- og Boligstyrelsen for yderligere vejledning om mulighederne.

Dato: 12. oktober 2017

Sags ID: SAG-2016-03882
Dok. ID: 2418322

E-mail: RIL@kl.dk
Direkte: 3370 3238

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 3 af 3

Med venlig hilsen

Niels Arendt Nielsen

VESTHIMMERLANDS
KOMMUNE
- lyst til at gøre en forskel

Kommunerne: Aalborg, Hjørring, Vesthimmerland, Rebild,
Jammerbugt, Thisted, Frederikshavn, Brønderslev og
Mariagerfjord

NOPII Projektet

Afslutningsrapport for gennemførelse af innovativt indkøb på
medicinbehandling

Rapportens forfattere er NOPII projektledelsen ved:
Projektleder Charlotte Schjødt Jensen, Vesthimmerlands Kommune
Udbudskonsulent Søren Lysholt Hansen, Rebild Kommune
17-10-2017

AFSLUTNINGSRAPPORT

Dato: 17.10.17

INDHOLDSFORTEGNELSE

---

1. INDLEDNING	2
2. CASEN PÅ MEDICINHÅNDBLING	3
3. RESUMÉ OG ANBEFALINGER	3
3.1 Lovgivningen – OPI, Innovationspartnerskaber og udbud med forhandling	4
3.2 Projektforløb 2 – Gennemførelse af det første funktionsudbud	7
3.3 Undersøgellesfasen	10
3.4 Projektforløb 3 – Gennemførelse af det andet funktionsudbud	11
4. PROJEKTSAMARBEJDET	15
5. PROJEKTETS RAMMER	17
5.1 Omfang	17
5.2 Formål og mål	17
5.3 Afgrænsning	17
6. MÅLOPFYLDELSE	18
6.1 Resultat.....	18
6.2 Tidsplan	18
6.3 Økonomi.....	18
7. UDESTÅENDER	19
7.1 Gevinstrealisering.....	19

1. Indledning

NOPII (Nordjysk Platform for innovative indkøb) er et udviklings samarbejde mellem 9 Nordjyske kommuner med sigte på at skabe en fleksibel og praktisk samarbejdsmodel for de nordjyske kommuner om gennemførelse af innovative indkøb.

Projektet er forankret under Den Administrative Styregruppe (DAS) for rammeaftalen på det sociale område som afventer afprøvningen og evaluering af modellen med henblik på at få et bedre grundlag at vurdere de økonomiske gevinster på, inden der træffes beslutning om en evt. fremtidig samarbejdsform for lignende projekter.

NOPII projektet har haft til formål at udvikle en ny praksis indenfor indkøb på sundheds-, ældre- og handicapområderne, som dels stimulerer virksomhedernes konkurrenceevne på det velfærdsteknologiske område og dels reducerer den enkelte kommunes udviklingsomkostninger til innovativ efterspørgsel.

Dermed var udgangspunktet, at de problemstillinger, som kan adresseres med Innovative indkøb sandsynligvis deles af kommunerne og at et samarbejde vil øge markedstiltrækningen på grund af den øgede volumen.

For at udvikle samarbejdsmodellen, har projektet taget afsæt i en konkret case på medicin håndtering. Målsætningen var at gennemføre et innovativt udbud og indkøbe en løsning, som i samarbejde med leverandøren færdigudvikles og testes i samarbejde med Kommunerne. Efter testperioden evalueres løsningen, inden den færdige løsning implementeres i kommunerne.

Ved projektets afslutning er to funktionsudbud gennemført og der er indgået en kontrakt med konsortiet MedicCare om levering af en innovativ løsning til medicin håndtering.

Den indgåede kontrakt består:

- dels af en kontrakt på færdigudvikling og test af løsning på medicin håndtering,
- dels af en kontrakt på drift af den testede løsning, hvor kommunerne individuelt har mulighed for at anvende kontrakten.

Kontraktperioden løber fra 1. september 2017 - indtil 30. juni 2021, hvorefter kommunerne kan vælge at forlænge kontraktens løbetid med yderligere 2 år indtil den 30. juni 2023.

Projektet, som har kørt kontinuerligt siden 4/9 2013 har indeholdt 3 projektførløb:

1. Modeludvikling og forberedelse af det første indkøb på medicin håndtering (4/9 2013 – 31/12 2014)
2. Gennemførelse af funktionsudbud I med efterfølgende undersøgelsesfase (1/1 2015 – 31/12 2015)
3. Forberedelse og gennemførelse af funktionsudbud II (1/1 2016 – 31/8 2017)

Projektførløb 1 – Modeludviklingen - er af rapporteret ved afslutningsrapport den 21. januar. Projektførløb 2 og 3 vedr. gennemførelse af funktionsudbud af rapporteres i denne rapport, med fokus på funktionsudbud II.

NOPII projektet har været et unikt udviklings- og læringsprojekt for deltagerne.

2. Casen på medicin håndtering

I Danmark indlægges årligt op mod 158.000 borgere på grund af forkert brug af medicin.

De ni NOPII kommuners udgifter til håndtering af borgernes medicin estimeres til samlet set at være 158 mio. kr. pr. år. Disse udgifter summeres til 357.500 leverede timer.

Det kan have alvorlige konsekvenser ikke at have fuld kontrol over, hvor meget medicin der er taget og præcist hvornår, specielt for ældre der ofte tager flere slags medicin fra forskellige pakninger på forskellige tidspunkter af døgnet. Det kan være svært at bevare overblikket, og det kan desværre betyde, at nogle kommer til at tage for meget medicin, og det øger risikoen for bivirkninger, faldulykker og forgiftninger. Det er desuden et kendt problem, at for eksempel borgere, der lider af gigt eller Parkinsons sygdom, har svært ved at åbne medicinpakkerne.

På sundheds-, ældre- og handicapområdet er det en central, kommunal opgave at levere hjælp til medicin håndtering i henhold til Sundhedsloven eller som en ydelse i henhold til Serviceloven på baggrund af borgerens/lægens henvendelse. Den videre proces frem til medicinen indtages af borgeren og til sidst bortskaffes involverer flere parter og indeholder mange opgaver som udføres manuelt. Processen er nøje beskrevet og central i kravspecifikationen for udbuddet.

Målgruppen for løsningen er borgere i eget hjem og/eller personalet i hjemmeplejen/sygeplejen i Kommunerne.

Det er denne opgave, der er beskrevet og sendt i udbud.

3. Resumé og anbefalinger

Den strategiske retning for de to NOPII-udbud har ambitiøst og målrettet været at efterspørge og indkøbe en innovativ totalløsning til medicin håndtering, med følgende overordnede formål

- (1) At øge livskvalitet for borgere i eget hjem, der modtager hjælp til tryghed og overblik vedr. dosering, fysisk greb om pillerne, kognitivt styr på piller og kompetence om korrekt ophældning og indtagelse af medicin.
- (2) At den sundhedsfaglige kvalitet øges, samtidigt med at omkostningerne vedrørende dosering, påmindelse og givning af medicin reduceres.

Ved en totalløsning effektiviseres de nuværende manuelle processer til medicin håndtering helt eller delvist i et samlet og sikkert system. Samtidig er det et krav, at løsningen kan skabe mere tryghed og øge borgernes livskvalitet ved at gøre dem mindre afhængige af hjælp til at håndtere deres medicin. Løsningen skal med andre ord kunne klare håndteringen af medicin både bedre og billigere end i dag.

Løsningerne til medicin håndtering var fra projektets start langt fra målsætningen om en totalløsning, men den løbende markedsdialog, den vedholdende efterspørgsel og stimulering af de markedsledende virksomheders udvikling indenfor området har resulteret i, at målet ved projektets afslutning er realiserbart.

Ved projektets afslutning har de 9 NOPII kommuner indgået i et samarbejde om at færdigudvikle en løsning, som kan sætte helt nye standarder på markedet for medicin håndtering. 3 kommuner indgår i testfasen på vegne af de 9 kommuner.

Løsningen evalueres efter endt test i et særskilt projekt og følges op af en egentlig implementerings- og driftskontrakt.

3.1 Lovgivningen – OPI, Innovationspartnerskaber og udbud med forhandling

NOPII projektet har haft fokus på, hvorledes innovation kan fremmes indenfor de gældende rammer for offentlige indkøb.

OPI

OPI samarbejder (Offentlig Privat Innovationssamarbejde) har tidligere været den foretrukne model for udvikling af nye løsninger. Et OPI-samarbejde vil ofte være baseret på en kontrakt om et rent udviklingssamarbejde uden indkøb af den udviklede løsning.

Samarbejdet kan dog også være baseret på et udviklingssamarbejde med henblik på, at den offentlige part senere skal købe den udviklede løsning af den private part.

Den offentlige part skal således fra start af træffe et valg om, hvorvidt et OPI samarbejde skal indgås som et rent udviklingssamarbejde eller som et udviklingssamarbejde kombineret med den efterfølgende anskaffelse af løsningen i én samlet kontrakt:

OPI er en samarbejdsform, hvor offentlige og private virksomheder går sammen for at udvikle nye innovative løsninger eller videreudvikler allerede eksisterende løsninger. Der er således ikke tale om et traditionelt køber/leverandør-forhold, hvor den offentlige køber har en på forhånd defineret løsning. Kernen i samarbejdet er i stedet udvikling.

Rene udviklingssamarbejder:

- Fordelen er, at udviklingssamarbejdet ofte vil være undtaget fra udbudspligt.
- En væsentlig ulempe er, at såfremt den offentlige part efter end udviklingssamarbejde ønsker at indkøbe løsningen i forlængelse af udviklingssamarbejdet, vil indkøbet som udgangspunkt skulle ske ved et udbud efter udbudsreglerne.
- En anden væsentlig ulempe er, at det kan være udfordrende at tiltrække private virksomheder til at deltage i udviklingsfasen, når virksomheden ikke har sikkerhed for, at man efterfølgende vil kunne afsætte løsningen til den offentlige part.
- Endvidere risikerer virksomheden at blive afskåret fra at deltage i det efter følgende udbud af løsningen grundet reglerne om habilitet. Og for at sikre, at den private virksomhed ikke bliver inhabil, vil det være nødvendigt at stille oplysninger om udviklingsarbejdet og resultaterne til rådighed for andre interesserede leverandører.

Udviklingssamarbejde kombineret med den efterfølgende anskaffelse af løsningen i én samlet kontrakt:

- Ulemperne er til gengæld, at en sådan kontrakt som udgangspunkt kun indgås efter reglerne i udbudsloven, herunder de udbudsprocedurer, der er beskrevet i loven.
- Når ordregivende myndigheder kombinerer udviklingen af en ny, innovativ løsning med den efterfølgende anskaffelse af løsningen i én samlet kontrakt, er den primære fordel forbundet

hermed, at det væsentligt øger incitamentet for flere private leverandører til at deltage i udviklingen af de nye løsninger.

- Det kan være vanskeligt for ordregiver at beskrive kontraktens genstand tilstrækkeligt klart i udbudsbekendtgørelsen og at fastsætte en egnet prismodel uden at have kendskab til de innovative, nye løsninger, der kan dække ordregivers behov.

Innovationspartnerskab

For kontrakter, der kombinerer udvikling og anskaffelse af nye løsninger, giver udbudsformen innovationspartnerskabet en ny fleksibel ramme for udbuddet.

Udbudsformen Innovationspartnerskab kan anvendes, hvis ordregiveren vil udvikle en innovativ vare, tjenesteydelse eller bygge- og anlægsarbejde, som ikke allerede er tilgængelig på markedet.

Udbudsformen Innovationspartnerskab ville have været oplagt at anvende fra NOPII projektets start, men da projektet startede op var lovgivningen ikke gældende.

Ses på innovationspartnerskabets tre faser svarer disse til de faser, der løftes i det andet udbud, dog med en kortere "færdig"-udviklingsfase.

Innovationspartnerskabet indeholder følgende tre faser:

1. *Udbudsprocessen, der svarer til udbud med forhandling,*
2. *Udviklingsfasen*
3. *Efterfølgende eventuelt køb af den udviklede løsning.*

Ordregiveren kan indgå én eller flere partnerskabskontrakter om udvikling af løsninger, der kan dækker ordregivers behov.

Ordregiver skal som led i forhandlingerne fastsætte vilkårene for partnerskabskontrakten, herunder de resultatniveauer løsningerne skal opnå, og de omkostninger, der maksimalt må være forbundet med udviklingen af løsningen og det eventuelle efterfølgende indkøb.

Udviklingsarbejdet skal opdeles i successive faser med tilhørende delmål, og ordregiver kan beslutte at bringe alle eller enkelte partnerskabskontrakter til ophør på baggrund af disse delmål.

Vurderingen under projektet var og er stadig, at udbudsformen innovationspartnerskab er en ressourcekrævende proces, og transaktionsomkostningerne kan være betydelige.

Udbud med forhandling

Udbud med forhandling kan anvendes i de samme situationer som innovationspartnerskab. NOPII projektet valgte denne model.

- Primært pga. det store markedskendskab, hvor løsningerne vurderedes til at være tæt på en færdig lancering på markedet.
- Rent procesmæssigt er det nemmere at gennemføre udbud med forhandling og udbudsformen giver de samme fordele som innovationspartnerskaber ift. tilpasning af udbudsmaterialet og forhandling om tilbuddene i udbudsprocessen.

Resultatet vidner om, at det var det rigtige valg.

Projektets timing har således været afgørende for valget af udbudsform. Da første udbud blev gennemført var ændringerne i lovgivningen med udbudsformen "Innovationspartnerskab" ikke tilgængelig. Da det andet udbud skulle gennemføres blev det på baggrund af undersøgelsesfasen konkluderet, at markedets innovative løsninger var så parate, at et udbud med forhandling og en kontraktkonstruktion hvor en kontrakt alene skulle indeholde en færdigudvikling og test og samt et efterfølgende køb den korteste vej til målet.

3.2 Projektforløb 2 – Gennemførelse af det første funktionsudbud.

Tidsperiode	1.8.2015 – 31.12.2015
Deltagende kommuner	Hjørring, Aalborg, Vesthimmerland, Jammerbugt, Thisted, Brønderslev, Rebild.
Styregruppe	Styregruppeformand Bo Blicher Pedersen, Aalborg Dorthe Jende, Vesthimmerland Hanne Heucht, Jammerbugt
Projektleder	Charlotte Schjødt Jensen, Vesthimmerland
Udbudskonsulent	Ann Skovgaard Dyhr, Hjørring
Ekstern rådgivning	Ingen

7 kommuner deltog i det første udbud.

Udbudsformen for det første funktionsudbud var "Offentligt udbud". Det var et bevidst valg, ikke at prækvalificere virksomheder til det første udbud, da der var ønske om et bredt ansøgerfelt.

Væsentlige elementer fra udbuddet:

- Tilbudsgiver kunne tilbyde en løsningmodel, der ikke var fuldt udviklet endnu men skulle indkøbes over tid.
- Stort set alle rammer for indkøbet var lagt over til tilbudsgiver, både for udvikling og implementering - (herunder også tid, økonomi, omfang, organisering etc.).
- Udvælgelseskriterier: En positiv egenkapital og soliditetsgrad i de seneste disponible regnskabsår.
- Kontraktperioden var fra 1. september 2015 til 31. august 2020, med mulighed for option i 2x12 måneder. Aftalens første 2 år var en prøveperiode.

Tidsfrister:

- 5. marts 2015. Offentliggørelse af udbud.
- 17. marts 2015. 2 timers spørgemøde og gennemgang af udbudsmaterialet.
- 28. maj 2015. Tilbudsfrist.
- 3-10. juni. Tilbudsgivers præsentation af løsning
- 29. juni 2015. Tilbudsgivere underrettes om Ordregivers valg af Leverandør.
- 30. juni 2015 – 9. juni 2015. Stand-still periode regnet fra datoen af ovennævnte
- 1. september 2015. Kontrakt start.

Tildelingskriterier:

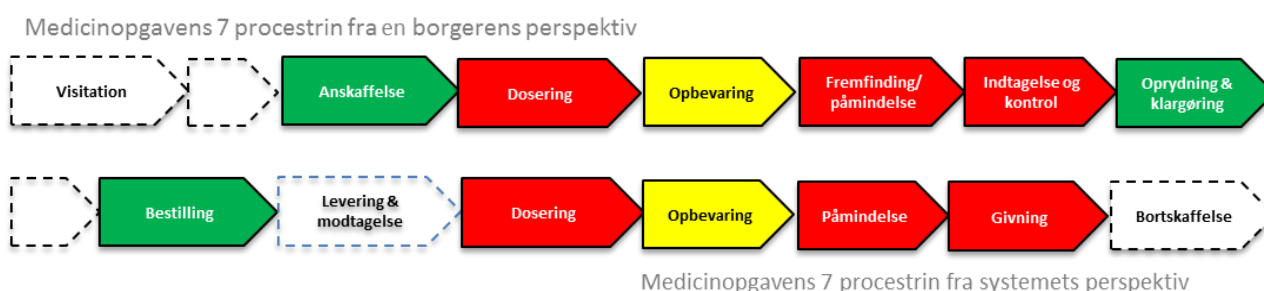
Det økonomisk mest fordelagtige tilbud på baggrund af følgende kriterier:

Kriterium	Vægtning (del)	Vægtning (total)
Økonomi		30 %
Samlet økonomi i kontraktperioden	100 %	
Konceptbeskrivelse		30 %
Tid – udvikling	40 %	
Løsningsbeskrivelse	60 %	
Effekt		40 %
Effekt for borger	50 %	
Effekt for Kommunen	50 %	

Centrale dokumenter:

- Udbudsbetingelser
- Bilag 2: Praksis og vilkår
- Bilag 3: Den tilbudte løsning og minimumskrav
- Bilag 4: Økonomisk baseline
- Bilag 11: Kontrakt

Centralt for udbuddet var proceslinjen, som dannede udgangspunkt for beskrivelsen af eksisterende proces og arbejdsopgaver:

Figur 1 Proceslinje det første udbud

Det var minimumskrav, at de røde procestrin (dosering, fremfinding/påmindelse, indtagelse og kontrol/givning) indgik i den tilbudte løsning, men ikke i hvor stort omfang.

Herudover havde ordregiver ikke forud for udbuddet defineret en ønsket løsningmodel men lagt opgaven over til tilbudsgiver om, hvordan der opnås størst effekt på flest procestrin.

Bilag 3 – Den tilbudte løsning og minimumskrav (9 sider):

Der var angivet en række minimumskrav som skulle opfyldes, bl.a.

- Målgruppen skulle kunne anvende løsningen
- Der ønskes ikke en løsning, der erstatter apotekernes dosis pakket medicin til den enkelte borger, men løsningen kan rumme en måde at håndtere denne type af pakket medicin på.
- Tilbudsgiveren skal indestå for sikkerheden i løsningen.
- Kvalitetskrav. Beskrivelse af hvor længe tilbudsgiveren kan garantere levering af reservedele/hardware/software til hele løsningen.
- Løsningen skal kunne håndtere pille-medicin, i alle former for pakninger (enkelt pille og/eller dosispakker)
- IT - Krav til opetid, samspil med FMK, logning af data.

Aflysning af udbuddet

Alle kendte leverandører deltog til spørgemødet umiddelbart efter offentliggørelsen af udbudsmaterialet. Væsentlige emner der blev drøftet var:

- Tilbudsfristen – som efterfølgende blev forlænget 1 måned
- Kommunernes betalingsvillighed – som ikke blev fastsat yderligere
- Prøveperioden – som ikke blev beskrevet yderligere

Dagen før tilbudsfristens kontaktede en leverandør ordregiver og anmodede om fristforlængelse. Dette blev ikke imødekommet så tæt på fristen. Ved tilbudsfristens udløb var modtaget 2 konditionsmæssige tilbud.

Udbuddet blev imidlertid aflyst, da ingen af de to tilbudte løsninger var en totalløsning, der rummede de røde procestrin på den ønskede måde, hvorfor udbuddets formål ikke blev opfyldt.

3.3 Undersøgelsesfasen

Tidsperiode	1.8.2015 – 31.12.2015
Deltagende kommuner	Hjørring, Aalborg, Vesthimmerland, Jammerbugt, Thisted, Brønderslev, Rebild.
Styregruppe	Styregruppeformand Bo Blicher Pedersen, Aalborg Dorthe Jende, Vesthimmerland Marianne Carlsen, Hjørring Kristian Cronwald, Jammerbugt
Projektleder	Charlotte Schjødt Jensen, Vesthimmerland
Udbudskonsulent	Nis Poulsen, Hjørring
Ekstern rådgivning	Ingen

Efter aflysningen af udbuddet blev der gennemført en undersøgelsesfase som havde til formål:

- Dels at afdække årsagerne til de få indkomne tilbud henset til den store interesse og opbakning projektet havde haft
- Dels at afdække, hvorvidt der var uklarheder i udbudsmaterialet
- Dels at afsøge på ny hvilket løsningsrum der aktuelt var i markedet

Der blev afholdt 6 dialogmøder med leverandører samt foretaget yderligere opsøgende dialog til virksomheder via ekstern samarbejdspartner. Der var indbudt leverandører som havde afgivet tilbud, leverandører som ikke havde afgivet tilbud men som havde deltaget i tidligere dialogmøder og derfor havde kendskab til NOPII, ligesom der var helt nye kontakter i markedsdialogen.

Resultatet var tydeligt:

- Nogle virksomheder gav udtryk for, at de havde svært ved at forholde sig til det innovative funktionsudbud og det efterfølgende udviklingssamarbejde, hvor de selv skulle definere indholdet.
- Nogle virksomheder var også uforstående overfor, at der ikke fra kommunernes side var fastsat en investeringssum og defineret klare rammer for udviklingsfasen. Nogle virksomheder efterspurgte traditionelle OPI "udviklings" samarbejder, hvor rammerne var klare og definerede på forhånd.
- Nogle virksomheder var uvante med at der samtidig var inkluderet en egentlig "indkøbskontrakt", så kommuner kunne indkøbe løsningen efterfølgende uden et forudgående udbud.
- Nogle af de virksomheder, der mod forventning ikke havde afgivet tilbud, havde misforstået udbuddet og havde en opfattelse af, at løsningen skulle være helt færdigudviklet og allerede tilgængelig på markedet for at de kunne afgive tilbud.
- Endvidere var der kommet "nye spillere" på banen, som havde ambitiøse målsætninger på det danske marked.

På baggrund af markedsdialogen stod det klart, at markedet havde udviklet sig i en så betydelig grad, at en innovativ løsning på medicin håndtering var tæt på at kunne realiseres. Derfor blev det indstillet til alle kommunerne via DAS Social at tilslutte sig et genudbud.

Undersøgelsesfasen blev gennemført i andet halvår 2015.

3.4 Projektforløb 3 – Gennemførelse af det andet funktionsudbud

Tidsperiode	1.1.2016 – 31.8.2017
Deltagende kommuner	Hjørring, Aalborg, Vesthimmerland, Jammerbugt, Thisted, Brønderslev, Rebild, Frederikshavn og Mariagerfjord.
Styregruppe	Styregruppeformand Bo Blicher Pedersen, Aalborg Dorthe Jende, Vesthimmerland Marianne Carlsen, Hjørring Louise Weikop, Aalborg Ingelise Hornshøj, Jammerbugt
Projektleder	Charlotte Schjødt Jensen, Vesthimmerland
Udbudskonsulent	Søren Lysholt Hansen, Rebild (Nis Poulsen 1.1.2016-1.9.2016)
Ekstern rådgivning	Juridisk rådgivning i forbindelse med udfærdigelse af udbudsmaterialet v/ Advokatfirmaet Bird & Bird

I forlængelse af undersøgelsesfasen var der fra kommunernes side en stor interesse for og opbakning til at deltage i det fortsatte tværkommunale NOPII samarbejde om at gennemføre det innovative indkøb på medicinbehandling, hvor 9 kommuner nu deltog.

For at sikre, at vi kom i mål med udbuddet, herunder at imødekomme nogle af de udfordringer, vi var blevet opmærksomme på i undersøgelsesfasen, og henset til vores markedskendskab og nye produkters udviklingsstatus, valgtes udbudsformen udbud med forhandling, hvor 3 virksomheder blev prækvalificeret til at deltage i udbuddet.

Indledningsvis blev der strategisk skabt de rammer som leverandørerne have efterspurgt i undersøgelsen:

- En kommunal investeringsramme i testfasen på 2 mio.
- Rammerne for testfasen skulle indgå i det nye udbudsmateriale

Herefter blev processen med at revidere det tidligere udbudsmateriale sat i gang.

Konkret betød det, at projektgruppen genoptog sit forberedelsesarbejde fra det første udbud og der blev defineret og udarbejdet nye arbejdsplaner, som dannede grundlag for de nye beskrivende bilag til udbudsmaterialet, som samtidig fik en anden struktur. På baggrund heraf blev der formuleret helt nye funktionskrav.

Der blev afholdt dialogmøde for interesserede virksomheder den 31. januar 2017 hvor udkast til kravspecifikation, indholdet i de nye bilag og den kommende udbudsproces blev præsenteret. Alle kendte virksomheder deltog i mødet.

Til trods for at det stadig var et funktionsudbud med tilhørende funktionskrav i forhold til løsningen, var kontraktens rammer fra kommunernes side nu meget præcis og udførlig, herunder var der en beskrivelse med forudsætninger og oplæg til testfasen, ligesom der blev stillet væsentlig flere mindstekrav. Den ny udbudslovgivning betød samtidig en række væsentlige ændringer og tilføjelser i de juridiske dokumenter.

Væsentlige elementer fra udbuddet:

- Der var opsat klare rammer for testfasen bl.a. vedr. tid og økonomi
- It-afsnittet var uddybet og tilføjet en række mindstekrav
- Der var alene mulighed for en lejeaftale

- Prækvalifikation af tilbudsgivere og forhandlingsrunde
- En aftale om test af løsningen – kontraktperiode 1.9.2017 – 30.6.2019
- En rammeaftale på implementering og drift af løsningen – kontraktperiode 1.7.2019 – 30.6.2021, med mulighed for option i 1x24 måneder.

Tidsfrister:

- 15. februar 2017 - Udsendelse af udbudsbekendtgørelse
- 27. marts 2017, kl. 12.00 Frist for modtagelse af ansøgninger om prækvalifikation
- 21. april 2017 Udsendelse af opfordring til afgivelse af indledende tilbud
- 23. maj 2017, kl. 12.00 Frist for afgivelse af indledende tilbud
- 24. maj 2017 Tilbudsdemonstrationer
- 12. – 13. juni 2017 Forhandlingsrunder
- 1. august 2017, kl. 12.00 Frist for afgivelse af endeligt tilbud
- 1. september 2017 Ikrafttræden af kontrakt

Tildelingskriterier:

Det økonomisk mest fordelagtige tilbud på baggrund af følgende kriterier:

Kriterium	Vægtning (total)	Antal krav
Økonomi	15 %	(tilbudsark)
Ergonomi	25 %	14
Systemisk sammenhæng og kvalitet	25 %	12
IT miljø	15 %	13
Testfase	20 %	6

Centrale dokumenter:

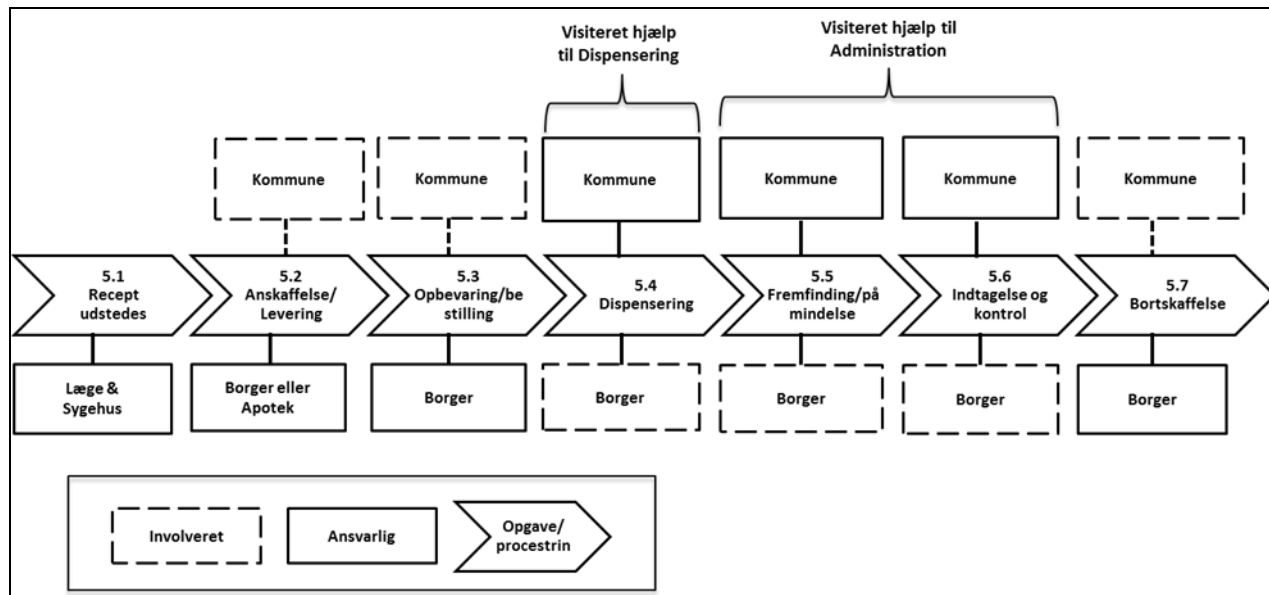
- Udbudsbetingelser
- Testkontrakt
- Implementerings- og driftskontrakt
- Bilag 1: Baggrund og forudsætninger
- Bilag 2: De to kontraktfaser
- Bilag 3: Kravspecifikation
- Bilag 6: Videreudviklingsaftale
- Bilag 9: Referat af forhandlingsmøde

Centralt for udbuddet var igen proceslinjen (revideret), som dannede udgangspunkt for beskrivelsen af eksisterende proces og arbejdsopgaver i bilag 1 – ”Baggrund og forudsætninger”, det tidligere ”Praksis og vilkår”.

Til forskel fra det første udbud var der ikke angivet (røde) procestrin i proceslinjen som løsningen som minimum skulle opfylde. I stedet var der i kravspecifikationen formuleret 45 evalueringskrav og 23 mindstekrav.

Bilag 2 de to kontraktfaser indeholdt en udførlig beskrivelse af de kommunale rammer for testfasen, herunder med fastsatte rammer for investering, tid og evaluering af test, ligesom rammerne for den

efterfølgende implementering og drift var beskrevet. Udbudsbetingelserne var ligeledes vedhæftet kontraktudkast.

Figur 2 Proceslinje i det andet udbud

Prækvalifikation

4 virksomheder ansøgte om prækvalifikation.

På baggrund af de fastsatte minimumskrav til egnethed og opsatte udvælgelseskriterier blev der udvalgt 3 ansøgere.

Udvælgelseskriterierne var ansøgernes kompetencer til at løse den udbudte opgave, hvor der blev lagt vægt på ansøgernes finansielle og økonomiske formåen, samt tekniske og faglige formåen på følgende punkter:

Finansiell og økonomisk formåen

- Ansøgernes omsætning, resultat efter skat og egenkapital for de 3 seneste regnskabsår.
- Hvorvidt ansøger havde tegnet erhvervs- og produktansvarsforsikring med en højere dækningssum end krævet som minimumskrav.

Teknisk og faglig formåen

- Ansøgernes referencer på generelle aftaler og aftaler med enkelte brugere eller konkrete aftaler om test og udvikling af ansøgernes løsninger.
- Ansøgernes referencer for aftaler og projekter på beslægtede områder

Oplysningerne om teknisk og faglig formåen vægtedes samlet mest.

Forhandlingsrunden

Da virksomhederne havde afleveret det indledende tilbud, blev der afholdt demonstrationsmøder, hvor virksomhederne havde 3 timer incl. Opsætning og nedtagning til at præsentere deres indledende tilbud og den tilbudte løsning.

Møderne blev afholdt over 1 dag og hver demonstration varede ca. 2 timer.

Demonstrationerne var meget værdifulde for udbudsprocessen idet denne visualisering af tilbuddene efterfølgende gjorde selve behandlingen af de indledende tilbud og udarbejdelsen af forhandlingstemaer meget nem og overskuelig.

Forhandlingsmøderne fandt efterfølgende sted over 2 dage, hvor der var afsat 4 timer til hver tilbudsgiver.

Forhandlingsmøderne var konstruktive og effektive. Vi fik tilpasset både udbudsmaterialet og tilbuddene på afgørende områder:

- Eksempelvis tilbød flere tilbudsgivere på baggrund af forhandlingerne også en serviceløsning vedr. pakning af medicinen, så det var en totalløsning, der favnede hele værdikæden i medicinbehandlingsprocessen.
- Tilbudsgiverne tilpassede deres tekniske løsninger, så de bedre matchede borgernes behov.

Der blev udarbejdet referater til forhandlingsmøderne, som efterfølgende blev godkendt af den pågældende virksomhed. Referatet fra den vindende tilbudsgivers forhandlingsmøde indgår i den endelige kontrakt.

Spørgsmål og svar igennem udbudsperioden har været relativt begrænset, set i forhold til udbuddets kompleksitet, med 41 spørgsmål i alt.

Tilbudsevaluering

Efter modtagelse af de endelige tilbud den 1. august 2017, er der foretaget evaluering på baggrund af udbudsmaterialets beskrivelse af evalueringsmodellen.

Evalueringen er foregået i 3 grupper fordelt efter underkriterierne i udbuddet: Praksis og vilkår, IT og Testfasen. Evalueringerne foregik over 2 dage. På baggrund af evalueringen blev der udfærdiget en foreløbig evalueringsrapport, som styregruppen godkendte, inden tilbudsgiverne blev orienteret om resultatet af udbuddet.

Der indkom ingen klager i stand still perioden og der blev derfor indgået kontrakt umiddelbart efter udløbet af stand still.

Alle tilbudsgivere blev inviteret til møde med henblik på at gennemgå evalueringresultatet, deres eget tilbud samt en drøftelse af den udbudsproces de havde deltaget i.

Der er overvejende modtaget positiv feedback fra tilbudsgiverne.

Efter kontrakten blev tildelt, indgav en tilbudsgiver begæring om aktindsigt i det vindende tilbud. Der har efterfølgende været en dialog og korrespondance om omfanget af begæringen, hvilket ikke er afsluttet på nuværende tidspunkt.

4. Projektsamarbejdet

Projektet har løbet fra 4. september 2013 til 1. september 2017, hvorefter kommunerne har indgået kontrakt med en leverandør om færdiggørelse og test af en løsning på medicin håndtering. På baggrund af evaluering af testfasen har kommunerne mulighed for at købe løsningen ind via en rammeaftale.

Med 9 kommuner, 9 politiske og administrative udvalg samt fagpersoner har der været mange involverede i projektet. Det har været et langvarigt projekt, som har stillet krav til kontinuerlig opmærksomhed på kommunikationen med alle involverede. Samtidig har projektet fordret en høj opmærksomhed fra markedet og ligeledes skabt stor interesse fra eksterne interessenter.

Forankringen af projektet er under DAS Social, som er holdt løbende orienteret omkring projektets udvikling på kredsens faste møder. Her er de helt overordnede beslutninger om projektets eksistens blevet truffet. Der er også her, at interessen for kommunernes deltagelse i projektet er skabt.

Det har været helt afgørende for projektets resultat at 9 kommuner indgår i et kontraktligt samarbejde med en leverandør, idet potentialet i samarbejdet har en langt større værdi for en ny leverandør med en ny løsning.

Dette tydelige signal har øget tiltrækningskraften af markedet og tilbudsgivernes vilje til at færdigudvikle og tilpasse deres løsninger ift. kommunernes behov.

Styregruppen hvis medlemmer er fra 4 kommuner, har måttet træffe mange strategiske beslutninger og har været meget aktiv og involverende især under det andet udbud, hvor opmærksomheden har været rettet mod en eliminering af tidligere udfordringer i projektet. Styregruppen har sat rammerne og haft et meget tæt og intenst samarbejde med projektledelsen med meget hyppig mødeaktivitet.

Projektleder har været gennemgående i hele projektet. Som udviklings- og læringsprojekt, har projektplanlægningen og styringen været præget af en agil tankegang, hvor projektleder har skullet navigere og omstille undervejs. Det har først og fremmest krævet stærke kommunikative kompetencer tilsat et godt overblik og udstrakt evne til omstilling at styre projektet vellykket i mål. Det har krævet kontinuerlig opmærksomhed på kommunikationen med alle nøglepersoner i projektet og at holde momentum vedlige og bevare motivationen for projektet. Projektleder har haft ansvar for projektledelse, projektstyring, rapportering, kommunikation internt såvel som eksternt, PR, hjemmeside etc.

Udbudskonsulent/juristen har været en uundværlig kompetence og ressource i projektet. Det kræver en solid viden og erfaring indenfor udbudslovgivningen at facilitere et innovativt indkøb og denne udbudsproces igennem. Det kræver rigtig godt kendskab til udarbejdelse af kontrakter og navnlig de kommercielle vilkår i kontrakterne, der er nøglepunkterne for tilbudsgiverne. Samtidig har projektet stillet krav til kreativitet og nytænkning af de udbudsjuridiske rammer. Endelig kræver det stor tålmodighed og indlevelsesevne at arbejde med mange forskellige faggrupper for at få alle nuancer med i udbudsmaterialet.

Samarbejdet mellem projektleder og udbudskonsulent – som har dannet NOPII projektledelsen - har været meget tæt og konstruktiv. Den primære opgave har været at forberede udbuddet og gennemføre udbudsprocessen og være meget drivende i processen. Det har derfor krævet en stor fleksibilitet fra begges side.

Projektgruppen har været sammensat af faste kontaktpersoner fra de deltagende kommuner og ad hoc tilknyttede fagspecifikke kompetencer. Hver kommune i NOPII har forpligtet sig til at have

tilknyttet én fast kontaktperson, som har været gennemgående i projektgruppen og den primære indgang til de 9 kommuner. Det har været en god konstellation i den dynamiske proces, som har præget projektet.

Ad hoc deltagere i arbejdsgrupper er blevet rekrutteret ind til at løse mindre og konkrete arbejdsopgaver for projektet. Arbejdsgrupperne har været sammensat på tværs af kommunerne. Ressourcemæssigt har det været en udfordring at få tilstrækkelig deltagelse og "kalenderne til at passe" da fagpersonerne er optagede i den daglige drift. Samtidig har det været udfordrende for fagpersonerne at omsætte faglig viden til et udbud.

Projektdeltagerne har arbejdet tæt sammen (som en "familie") og kender i dag hinanden godt på trods af at projektgruppen har haft 9 forskellige ansættelsessteder i hele regionen. Kommunerne har bidraget forskelligt i forhold til rådige ressourcer til projektet. Det betyder også, at der altid har kunnet rekrutteres de rigtige kompetencer ind i projektet ved behov og vakance.

Mødeaktiviteten har været hyppig med udbudskonsulent og projektleder som gennemgående planlæggere og facilitatorer. Den samlede store projektgruppe har deltaget ved kick off og orienteringsmøder, samt når der har været præsentationer fra og dialog med markedet.

Til gennemførelsen af det andet udbud har der udover styregruppen, projektleder og udbudskonsulent været nedsat en mindre arbejdsgruppe (evalueringsgruppe) som primært bestod af kontaktpersoner fra de tre kommuner, der fremadrettet er testkommuner.

Evalueringsgruppen blev suppleret af en ad hoc gruppe indenfor fagspecifikke områder indenfor sygepleje og it.

Ekstern rådgivning

Ved opstarten af det andet funktionsudbud var der pga. vakance ikke mulighed for at have tilknyttet en erfaren jurist fra kommunal side. Samtidig var den ny udbudslov trådt i kraft. Derfor blev der indgået aftale med Bird & Bird, som fra projektets start havde fulgt projektet fra sidelinjen, netop med hensyn til at bringe manglende juridisk kompetence og et advokatansvar for juridisk kvalitetssikring af proces og materiale ind i projektet.

Bistanden bestod af rådgivning og sparring i forbindelse med udarbejdelse af udbudsmaterialet, fremsendelse af udkast til bilag, deltagelse i 2 personlige møder samt flere telefonmøder, herunder deltagelse i styregruppemøde. Rådgivers bidrag var meget kompetent og professionelt og løftede det færdige materiale.

Ved tiltrædelse af ny udbudskonsulent/jurist fra kommunal side, var der et overlap af kompetencer, og derfor blev det besluttet at stoppe samarbejdet efter den juridiske kvalitetssikring af udbudsmaterialet var foretaget.

Udbudsprocessen er derfor i begge udbud varetaget af udbudskonsulent og projektleder i samarbejde med styregruppen.

Det er en klar anbefaling, at såfremt ekstern rådgiver skal tilknyttes et projekt som NOPII, så skal der være afsat tilstrækkelige midler hertil og det skal være klart på forhånd, hvad rådgivers opgave og bidrag til projektet skal bestå af med henblik på en gensidig forventningsafstemning mellem parterne. Et projekt som NOPII kræver et meget tæt samarbejde og hyppig dialog mellem parterne. Derfor skal det overvejes grundigt, hvilke opgaver der er behov for at få løst og hvilke opgaver der kan løses uden assistance.

5. Projektets rammer

5.1 Omfang

Projektets rammer i form af formål, resultatmål, tidsplan, ressourcer fremgår af projektgrundlaget Vesthimmerlands Kommune journalnummer 820-2016-1160.

5.2 Formål og mål

Formålet med projektet har været

1. At gennemføre et funktionsudbud på en medicinbehandlingsløsning og indkøbe en innovativ totalløsning til medicinbehandling til vore borgere.
2. Det er endvidere et mål, at løsningen er gjort klar til implementering indenfor den aftalte tid i testfasen, herunder at de aftalte test forløber som aftalt.

Selve udbuddet på medicinbehandling har følgende formål:

- (1) At øge livskvalitet for borgere i eget hjem, der modtager hjælp til tryghed og overblik vedr. dosering, fysisk greb om pillerne, kognitivt styr på piller og kompetence om korrekt ophældning og indtagelse af medicin.
- (2) At den sundhedsfaglige kvalitet øges, samtidigt med at omkostningerne vedrørende dosering, påmindelse og givning af medicin reduceres.

Projektets hovedformål 1 er nået.

Der er ved projektets afslutning indgået kontrakt med konsortiet MedicCare om test og implementering af ny løsning til medicinbehandling til NOPII kommunerne.

Formål 2 og udbuddets formål skal opfyldes i det ny projekt, der starter op den 1/9 2017 om test og implementering af løsning i forlængelse af NOPII projektet.

5.3 Afgrænsning

Projektet har haft en strategisk klar afgrænsning i forhold til løsninger indenfor medicinbehandling. I projektet indgik ikke kendte løsninger som allerede var eksisterende på markedet samt løsninger som alene omfattede dosisdispenseret medicin.

6. Målopfyldelse

6.1 Resultat

6.1.1. Omfang og afgrænsning

Projektets omfang er holdt inden for de rammer som blev fastlagt i projektgrundlaget i planlægningsfasen.

6.2 Tidsplan

Projektet, som har kørt kontinuerligt siden 4/9 2013 har indeholdt 3 projektforsløb:

1. Modeludvikling og forberedelse af det første indkøb på medicin håndtering (4/9 2013 – 31/12 2014)
2. Gennemførelse af funktionsudbud I med efterfølgende undersøgelsesfase (1/1 2015 – 31/12 2015)
3. Forberedelse og gennemførelse af funktionsudbud II (1/1 2016 – 31/8 2017)

6.3 Økonomi

Ressourceestimeringen i projektet har været forbundet med stor usikkerhed og det har været vanskeligt at estimere de faktisk forbrugte timer.

Budgettet er fordelt på udgifter/timer hos projektleder og udbudskonsulent og til advokat og er opkrævet hos kommunerne forud for hvert udbud. De enkelte kommuners budgetandel er fordelt efter befolkningstal.

Overskydende budgetmidler fra 1 udbud blev anvendt til gennemførelse af det 2. udbud.

Projektets økonomi er ikke holdt inden for rammerne af det oprindelige budget. Der har været en forhøjelse på 80.000,- pga. større ressourceforbrug.

Samlet budget for gennemførelse af udbud 1 og 2	kr. 859.500
Heraf budget til advokat	kr. 350.000

Et skøn for det faktiske ressourceforbrug i forbindelse med gennemførelse af et nyt udbud vil være:

Samlet budget projektledelse og udbudskonsulent	kr. 800.000

Oprindeligt var der estimeret 500 timer til udbudskonsulent og projektleder til gennemførelse af et udbud. Et realistisk estimat på timeforbrug til projektledelsen (udbudskonsulent og projektleder) til gennemførelse af et innovativt indkøb afhængig af kompleksiteten anslås til mellem 1.000 og 1.500 timer.

Hertil kommer udgifter/ressourcer til frembringelse af datagrundlag.

7. Udeståender

Projektet har identificeret følgende opgaver og andre udestående emner:

- Projektets gevinstrealisering jf. 5.2. Formål og mål

7.1 Gevinstrealisering

Opgaven med gennemførelse af test på den indkøbte medicinbehandlingsløsning og evaluering af testfasen overdrages til Hjørring kommune. Projektplan for projektets gevinstrealisering udarbejdes af Hjørring Kommune, herunder hvor der redegøres for, hvilke indikatorer det vurderes relevant at måle på, metode, tidsplan og ansvarlige.

Projektet er forankret under Den Administrative Styregruppe (DAS) for rammeaftalen på det sociale område som afventer afprøvningen og evaluering af modellen med henblik på at få et bedre grundlag at vurdere de økonomiske gevinster på, inden der træffes beslutning om en permanent etablering af et tværkommunalt NOPII samarbejde med et fast sekretariat.

Beslutningen om en forankring af NOPII er dermed også udsat indtil det endelige resultat af den indgåede kontrakt med konsortiet MedicCare kan evalueres.

De indgåede rammeaftaler dækker følgende perioder:

- En aftale på test af løsning – kontraktperiode 1.9.2017 – 30.6.2019
- En rammeaftale på implementering og drift af løsningen – kontraktperiode 1.7.2019 – 30.6.2021, med mulighed for option i 1x24 måneder.

Projektgrundlag, plan for gevinstrealisering samt afslutningsrapport findes i Vesthimmerlands Kommunes ESDH, j.nr. 820-2016-1160 med tilknyttede sager.

Dokumentation for udbudsprocessen findes i Rebild Kommunes ESDH j.nr. 88.12.00-P27-10-17